

Български Книжици.

повременно списание

на

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ.

Урежда се
отъ

ДИМИТРИА МУТЪЕВА.

ЧАСТЬ II.

ЛУДНА: КНИЖКА ПРЪВА.

Съдържание:

- I Кратко изследованіе на българска-та древность.
  - II Турски Приказки.
  - III Мисли отъ Н. Касапенаго.
  - IV Заради какъ правяха свадби-ти си на ветхо-то време пѣкои си народи.
  - V Български народни пѣсни.
  - VI Съвременна глгописъ.
- Прилага се:
Чичева Томова Колиба.

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ:

издаватъ се два пѣти въ мѣсяць-тъ на 5 и 20 число.

Цена-та на годишно-то изданіе (24 Книжки) іе:

Въ Цариградъ 5 медж. сребърни.

По всичко-то Турско 5 $\frac{1}{2}$ м. ср.

Въ Сръбїѣ, Влашко и Молдавіѣ 6 меджид. сребърни.

Една-та Книжка сама $\frac{1}{2}$ м. среб.

№ 11.

ЦАРИГРАДЪ — ГАЛАТА

Въ Книгопечатницѣ-тъ на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

ИЗВѢСТИЕ.

Читатели-ты ся молижтъ да имжтъ снисхождение за дѣто не излизжтъ Книжици-ти на отредено-то си врѣмя. Причина-та ie че главный-тъ имъ уредникъ отсѣтствува отъ Цариградъ.

Оныя лица, кои-то сж дали или ще дадѣтъ отъвѣдижжъ десять турскы лири, ще земжтъ догдѣ сж живи безъ никаквж заплатѣ Българскы-ти Книжици и по iедно тѣло отъ всѣкж книгж, кой-то ще издаде Българ. Книжнина.

Оныя лица, кои-то сж дали или ще дадѣтъ отъвѣдижжъ пять турскы лири, ще земжтъ догдѣ сж живи съ половинж заплатѣ Българскы-ти Книжици и по iедно тѣло отъ всѣкж книгж.

Оныя лица, кои-то сж дали или ще дадѣтъ отъвѣдижжъ iеднж лирж турскж ще земжтъ догдѣ сж живи безъ заплатѣ по iедно тѣло отъ всѣкж книгж не поголѣмж отъ 5 (пять) типографическы листа, като заплати разнос-кы-ти на возеніе-то имъ, а за по голѣми-ти, ако ги приежмжтъ, ще заплащатъ относительно повече-то отъ пять-тѣхъ типографическы листа: а за Периодичес-ко-то Списание ако го земжтъ, ще плащѣтъ iедно бѣло меджидиіе по малко.

Б. Д. Главно-то Настоіателство на Българ. Книжнинаж има си печать, и все, що ся дава отъ странж-тѣхъ му - было записъ или книгж - ще носи должнж печать. Безъ тоіа печать всичко дадено отъ странж-тѣхъ му чете ся незаконно.

Б. Д. Нѣколко Книжки отъ № 10 ся испроводижжъ безъ печать-тъ по погрѣшка. Настоіателство-то ie извѣстно за тѣхъ погрѣшкж, и за това да нѣма никой нѣкоіе сумѣніе.

Бѣлгарскы Книжици.

ЧЯСТЬ П.

1858. ЮНІА.

КНИЖКА ПРЪВА.

КРАТКО ИЗСЛѢДОВАНИЕ

на

БЪЛГАРСКЪ-ТЪ ДРЕВНОСТЪ

(Виждь Час. П. Книж. № 10, страницъ 73.)

ГЛАВА III.

Отъ гдѣ сѣ первоначално происходили
и какво сѣ племя были Унни-ти и
особливо Бѣлгаре-ти.

Като така доказахмы тождество-то на Унни-ты и на Бѣлгаре-ти, естествено смы приведени да изслѣдовамы и нихно-то первоначално происхождение, отъ кое-то да познаемъ и какво сѣ были племя, сирѣчь какъвъ сѣ языкъ говорили отъ край.

Часть II. Книж. 11.

На това отгорѣ учени-ти сж были и сж юще въ различно мнѣніе. Едни казватъ че Унни-ти и слѣдователно Българе-ти были Монголи, Татаре или Турци, а други пакъ мыслятъ, (и тѣ сж по нови-ти, и кои-то днесъ по много вѣра имать,) че были Финни.

Мы ще ся покусимъ да испытамы и двѣ-ты тыя мнѣнія особено, и да докажемъ, ако можемъ, че ни едно-то ни друго-то не ся основаватъ на Историческѣ-тѣ истинѣ, но че Унни-ти или Българе-ти были сж племя Славенско. А за да бжде излѣдованіе-то порядочно, ще да го представимъ, спорядъ три-ты речены мнѣнія, въ три различни параграфы.

§. 1.

Были ли сж Унни-ти или Българе-ти Монголи, Татаре или Турци.

Видѣхмы выше какъ почти сички-ти Гречески и Латински ветхи писатели полагаютъ първы-ты Унскы какъ-то и Българскы жилища между Волгѣ, Танаисъ и Меотисъ. Но въ по новы-ты времена учени-ти не ся сж удовлетвовали на тыя утвержденья, но сж отишли да търсятъ Унны-ты даже до внутреннѣ-тѣ Асіѣ.

Дегинъ, на примѣръ, Французинъ много изученъ въ восточны-ты языцы и словесности, кой-то е написалъ едиѣ общѣ Исторіѣ за Унны-ты, Турцы-ты, и пр. въ пять цѣли томови на 4^о издаденѣ въ л. 1756, понеже намѣрилъ въ Кинезскы-ты лѣтописи помянуемъ едиѣ знаменитъ народъ на имя Хю-ню ¹⁾, помыслилъ че

---

¹⁾ Hiungnu, Hiungu. Hiun yun, то шяло да каже по Кинезскы роби презрѣнія и пренебреженія достойни, или роби лошеви и ничтожни. Съ това нарицаніе Кинези-ты именуваѣи Монголы-ты за поруганіе.

той народъ може да е былъ оный, кого-то Греко-Латини-ти назова-
вали Унны, и основаючи ся особно на словопроизводно-то о-
бясненіе на унскы-ты имена, и на нѣкои-си приличны работы кои-
то намѣрилъ че преказвали Греко-Латини-ти за Унны-ты, а Кине-
зи-ти за народъ-тъ Хюню, заключилъ какъ Унны-ты, несомѣнно
сѣ были той-зи послѣдній народъ. А отъ другъ странъ Дегинъ,
като че не знаилъ пакъ какъвъ особно родъ и кое сѣщо племя е
былъ той народъ Хюню, далъ имя-то му и на Монголы, и на
Манчу, и на Татары, и на Турцы, кога-то е еднoграфическы до-
казано отъ языкъ-тъ имъ, че тѣи народы сѣ съвѣмъ различни едни
отъ другы.

Сѣкы познава какъ това преизящно распространеніе на
имя-то Хюню на толкова различни народы опровергава и само Ди-
гинюво-то предположеніе; но и малка-та прилика между имена-та
Унни и Хюню видися какъ не е доволна за да ны убѣди да ре-
чемъ че тѣ двѣ имена сѣ едно и тоже. Това исто-то ще кажемъ
и за приликъ-тъ на нѣкои си обычаи или другы нѣкаквы работы,
кои-то Дегинъ намѣрилъ въ Историческы-ты повѣствованія за Унны
и за Хюню, защо приличны нравы и обычаи може лесно да намѣ-
ри чловѣкъ и мѣжду много другы варварскы народы съвѣмъ раз-
личны помежду си происхожденіемъ. А какъ приказвали за Унны-
ты че имали, като Монголы-ты, малкы очи, преплесиятъ носъ и го-
лѣмъ главъ, и че были безбрадни, жълти, или учърны¹⁾, и то не е
іагко заключително, защо такви-зи чловѣци всегдѣ ся намѣрять.
Добрѣ забѣлѣзва Шафарикъ²⁾ че това изображеніе на виѣшнія-тъ
видъ народа Унскаго е было отъ части измыслено и противоре-

1) Сидоній Аполинарь, кой-то пише това за Унны-ты (Carm. 2. v. 245 - 252), прилага обаче послѣ (Cram. v. 258.) чи тѣи были мѣжи ху-
бави, и имали възраст добръ, гърды и рамена широки, и прч.

2) Слав. древн. Кн. II. стр. 249.

ственно, а отъ части преувеличено и въ черны краски представлено отъ тогашны-ты писатели за да уведѣтъ въ страхъ читатели-ты си и за много други причины » ¹⁾. Тойже Шафарикъ казва ²⁾ че « колко-то за доводи-ти кои сѣ основани на весма много погрѣшно-то словопроизводно объясненіе на Уннскы-ты имена, и на кои-то ся упирать Дегинъ и негови-ти послѣдователи за да докажатъ Монголско-то происхожденіе на Унны-ты, тѣ доводи сѣ толкова незначителни, слаби, и ничтожни, що по тѣхъ могѣтъ Унни-ти да ся произведѣтъ отъ кой да е народъ на свѣтъ-тъ ».

Было какво было, ето що приказва, въ кратцѣ, Дегинъ за народъ-тъ Хюню спорядъ Кынезскы-ты лѣтописи.

Той народъ, раздѣляющійся на много племена, имѣющія всяко своего начальника, но соединяющіяся вся подъ одного верховнаго владѣтеля и царя, живѣлъ на сѣверѣ и на западъ отъ Кинѣ, и ся простиралъ до 500 левгы (часа) отъ рѣкѣ-тѣ Иртышъ даже до Кинѣ на востокъ, и до 300 левгы отъ Фибетскы-ты горы на сѣверѣ. Кынезскы-ти лѣтописи го помѣнуватъ даже до 2200 години преди Хріста, и казватъ че правилъ почти всякога войнскы нападенія и грабежи въ ближни-ты и найпаче въ Кынезскы-ты земли. За да ся забранятъ отъ тыя нападенія, Кынезскы-ти цари направили славнѣ-тѣ оу-зи стѣнѣ коя-то покрыва сѣверны-ты имѣ предѣлы до 400 левгы на длѣжъ. Имена-та на първы-ты имѣ цари сѣ неизвѣстни, а най първыя-тъ имѣ извѣстенъ царь ся наричалъ Оеуманъ, и живѣлъ около 240 л. преди Хріста. Неговыя-тъ наслѣдникъ именемъ Мете, кой-то былъ страшенъ завоеватель, распространилъ цар-

---

¹⁾ Какъ това е было така, мы ще кажемъ за примѣръ че Юрнандъ увѣрява искренно че Унни-ти ся были родили отъ смѣшеніе-то на диаволы-ты съ нѣкой-си вѣлшебницы прозваніемъ Аліорумы, кои-то были уже заточены отъ Готѣ-ты въ Скѣдскы-ты пустыни.

²⁾ Таможе.

ство-то си даже до Корея и Японско-то море на востокъ, и до У-раль и Каспійско-то море на западъ. Покорилъ подъ себѣ царства 26, и смирилъ и самы Кинезы-ты толкова що одолжилъ царь-тъ имъ да стори миръ съсъ него и да го похвали като най праведенъ и челоувѣколюбивъ, акоида былъ напротивъ, много лошевъ, злодѣецъ и несправеденъ. Близо до 300 години слѣдъ него, наслѣдници-ти му царствовали юще съ голѣма славъ, а слава-та имъ состояла въ разбойничества и грабежи. Най послѣ, раздори и несогласія влѣзли между народъ-тъ, споредъ кои-то онъ ся раздѣлилъ на двѣ различни и противны чаети, и така по луденни-ти Хюню, помагаемы отъ Кинезы-ты и отъ восточны-ты Татары, принудили, ок. 93 л. по Хр., сѣверны-ты да оставятъ ветхы-ты свои жилища, и да пойдѣтъ на кмь-то западъ. Но гдѣ именно? Тука Дегинъ и нековн-ти послѣдователи си загубватъ пусулъ-тъ; мыслятъ само че вѣроятно отишли та ся населили кмь изворы-ты на рѣкы-ты Объ и Иртышъ¹⁾, и прилагать че въ началѣ 2^о Вѣка, станж-ли и отъ тамъ дошли та ся населили, спорядъ одного, кмь изворъ-тъ на рѣкж-тъ Уралъ называемжъ отъ ветхо Ёйкъ въ земж-тъ на Башкиры-ты, а спорядъ другыго, между Иртышъ, Уралъ, и Аральско-то Ёзеро, тамъ гдѣ-то живѣжтъ днесъ Киргизити и отъ гдѣ-то пакъ въ 2-тъ половинж на 4-тъ вѣкъ возставше минали рѣкж-тъ Волгж, ударили, разбили и разпрѣснжли перво Акациры-ты, а послѣ Аланы-ты, и ся населили на тѣхно мѣсто между Волгж, и Танаисъ, и ето какъ Унии-ти ся намѣрили на тья мѣста, гдѣто по горѣ видѣхмы че гы полагають почти сички-ти современни Гречески и Латински писатели²⁾.

¹⁾ Шафарикъ пише че народъ-тъ Хюню, былъ разбитъ отъ Кинезы-ты ок. 91 л. по Хр. и западенъ въ Киргизскы-ти степи между Иртыша и Аральско-то Ёзеро, гдѣ-то ся скиталъ еще въ 448 л. (Слав, древн. таможе.)

²⁾ Des Guignes hist. génér. des Huns etc. I. 1. pass.

Това мнѣніе за Унско-то изъ внутреннѣ-тъ Асіѣ происхожденіе, и нѣхно-то слѣдовательно, Монголко или Татарско ¹⁾ начадо, отдавна е было, какъ-то рекохы, оставено вообщо отъ по новы-ы учены, толкова за вышеречены-ты причино, колко-то и зашто-то не е было възможно иначе, нито по Исторіѣ-тъ, нито по языкъ-тъ, да се докаже положително че Кинезски-ти Хюню сѣ были тождественни съ Греко-Латински-ты Унны²⁾. Исторически е, на примѣръ, доказано днесъ че сѣверни-ти Хюню, кои-то ся преселили на западъ въ Киргизски-ты степи, именовали ся уже отъ давна съ друго имя, сирѣчь Іепо или Іепанъ. При това сички-ти рѣчи кои ся сѣ сохранили отъ языкъ-тъ имъ, въ Кинезски-ты лѣтописи, показватъ явно че тѣи были народъ Турски, и имена-та и рѣчи-ти Унски не-матъ никоѣжъ приликъ съ Турско-Татарски-ты языцы. Преложи най-послѣ че, отъ согласно-то свидѣтельство на Діонисіа Періегита ³⁾ Ератосѣена у Стравона ⁴⁾, Моусеа Хоренскаго, и др. доказвася, какъ-то выше (стр. 56-58) видѣхмы, че Унни-ти живѣли при Каспійъ надъ Кавкаса преди юще Дегинюви-ти Хюню да ся преселятъ на Оба и Иртиша въ Киргизски-ты страны.

Това като е така доказано, нека развидимъ и друго-то мнѣніе че Унни-ти били Фінни.

---

¹⁾ Дегинъ отдава на свои-ты Хюню все що Кинезски-ти лѣтописи преказватъ за Татары-ты, кои-то они именувають Тата, Тацы.

²⁾ Поругателно-то наричаніе Хюню, значущее по Кинезски лоше-ви и достопрезрителны рабы, давало ся е отъ Кинезы-ты Монгоскому или кому либо тѣмъ ближнему народу. Грѣци-ты не имѣюще никое сношеніе съ Кинезы-ты, не сѣ могли да ся научять отъ тѣхъ това названіе и да го дадѣтъ на Монголы-ты, кога-то, да речемъ, они прѣдъ и съсъ Атилъ нападнѣли на Европъ; а е съвсѣмъ невѣроятно да положимъ че Монголи-ти сами сѣ пріяли това поругателно названіе, и сѣ го донесли съсъ себе си. Какъ убо Кинезски-ти Хюню бы могли да сѣ Греко-Латински-ти Унни?

³⁾ Dionys. perieg v° 730.

⁴⁾ Strab. L. XI. c. VIII. § 8 p. 514.

§. 2.

Были ли сж Ынни-ти, и слѣдственно Българи-ти Фінско племя.

За да развидимъ той-зи въпросъ, нужно е първо да знаемъ що сж за народъ сами-ти Финни. За това ето що пише Шлецеръ учения-тъ толкователь Русскаго лѣтописца Нестора.

» Фінскыя-тъ, каже, мѣръ, или Фінско-то народно племя е,
» споредъ свое-то распространіе по повърхность-тъ на древнія-тъ
» мѣръ, едно изъ най големи-ты въ всичкѣ-тъ Історіѣхъ на челоѡ-
» чество-то и на народи-ты; у предѣхъ му и само-то Славенско
» племя, спорядъ колко-то ны сж извѣстни първоначални-ти него-
» ви предѣли, составляло нѣкогда малость. Зымѣте хартѣ-тъ, и
» мѣръте. Отъ Западъ на Востокъ въ самыя-тъ връхный сѣверъ отъ
» Фінніѣхъ и Лапоніѣхъ въ Норвегіѣхъ, ужасно-то протяженіе по брего-
» вы-ты на сѣверно-то и ледовито-то море до Урала; послѣ отъ
» Сѣверъ на Югъ по отвѣдніѣхъ-тъ странѣхъ на Балтійско море нѣ-
» кога-си до внутреннѣхъ-тъ Норвегіѣхъ и Швеціѣхъ, на кои-то и двѣ-
» тѣ тѣя земли видися да сж были они първобытни жители; послѣ
» пакъ по отсамнѣхъ-тъ странѣхъ на Балтійско-то море чрезъ соб-
» ственно така называемѣхъ-тъ Фінніѣхъ и Есаоніѣхъ, прежде сего до
» Куришгафа: а по надалечъ занимали они сичкѣхъ-тъ сѣверозападнѣхъ
» часть Русіи по отсамнѣхъ-тъ странѣхъ на Волгѣхъ до Мордѡвѣхъ; а тамъ
» задъ тѣзи великѣхъ рѣкѣхъ, отъ Угры-ты, до Вогулы-ты, Пермѣны-
» ты и Башкиры-ты; по вси-ты тѣя страны іоше и сега сущес-
» твувать тѣи народи, іоше и сега е можно да ги познаемъ по
» древны-ты имѣ языцы и нравы; ако и по голема-та часть отъ
» нихъ да сж были совершенно стѣснени отъ другы отъ югъ под-
» вигаются племена (отъ еднѣхъ странѣхъ Германцы, отъ другѣхъ Сла-

» вяны, и пакъ отъ другѣ Татары), а нѣколко отъ нихъ да ся сѣ
 » совершенно смѣшали съ другы новопришедшы. Той-зи Фінскый
 » міръ ся прекращава въ Урала на тыя и около тыя высокы го-
 » ры на западъ и на востокъ сѣдять Вогули-ти, кои-то соединя-
 » вать Европѣ съ Асіѣ; а задъ нихъ и задъ рѣкѣ-тѣ Обѣ не ся
 » види веке въ Асіѣ ни единъ Фіннъ.¹⁾»

Спорядъ тыя географическы описанія на Фінскыя-тѣ свѣтъ у-
 чени-ти сѣ раздѣлили Фінны-ты (кои-то по Русскы ся зовѣтъ Чю-
 ди и Чюхони) на Западныи или Скандинавскы, на Сѣверны
 или Твърдоземны, и на Восточныи или Уралскы. Между
 тыя послѣдны-ты (защо мы не говоримъ за другы) четѣтъ, освенъ
 другы, нарицаемы-ты Вогулы или Вогуличы, кои-то обитавать
 отъ части горѣ-тѣ Урала, до изворы-ты на рѣкы-ты Уфѣ, Тобола
 и Урала, и отъ двѣ-тѣ страны на тѣзи горѣ въ поле-то до изво-
 ры-ты на долища-та кои-то даватъ водѣ, отъ самѣ, на Камѣ рѣ-
 кѣ, а отвѣтъ, на рѣкы-ты Тоболѣ и Иртышѣ въ днешнѣ-тѣ Ека-
 теринбургскѣ область на Пермскѣ-тѣ²⁾ Губерніѣ Державы Россій-
 скыя. Тіи Вогулы ся помянуватъ въ Русскы-ты лѣтописи подъ имя
 Угры или Югры и Угричи или Югричи, отъ кои-то гора-
 та Уралъ въ тыя лѣтописи ся нарича Угрѣска или Югрѣска го-
 ра.

Сега, понеже Маджаре-ти въ Русскы-ты и древне-Славенскы-
 ты лѣтописи еднакво ся Угре именуватъ, и понеже нѣкои-си пу-
 тешествовавшии въ 13-тѣ вѣкѣ по тыя страны писали какъ намѣрили
 че тамо, и именно въ земѣ-тѣ на Паскатиры-ты, то есть Башки-
 ры-ты, говорили по Маджарскы, учени-ти заключили че тіи мѣста

¹⁾ Шлецеръ у Нестора Гл. IX Т. II. стр. 349 — 350, и 352 — 353.

²⁾ Пермяне-ти сѣ и тіи частъ отъ восточны-ты Фінны, живѣюще задъ
 Вогулы-ты до самага Урала.

были първи-ти жилища на Маджари-ти, и че слѣдовательно Угри или Маджари-ти были Фінни.

Но не само това, но рекли іоще че и Унни-ти, и слѣдовательно сички-ти Унски племена, като Българе, Хазаре и Аваре, были такожде Фінни. Защо ли пакъ то?

1° Защо-то по Латинскы и по сичкы-ты почти Европейскы языцы Унны-тыгы пишжтъ Hunni сирѣчь Хунни, а Угры-ты Hungari сирѣчь Хунгари, а на учены-ты ся видѣло че тая прилика въ имена-та на тия два народа покрывала нѣкоіхъ приликъ, нѣкое тождество и въ происхожденіе-то нхно.

Но перво, имя-то Унны, сички-ти Византійскы писатели го пишжтъ Унны, (Οὔνοι, φιλομένον), а не Хунны (Οὔνοι, δασινόμενον, Hunni); Второ имя-то Hungari, съ кое-то Европейци-ти називаватъ Маджары-ты, не е станжло изъ рѣчь-тѣ Унногары, но изъ рѣчь-тѣ Угры, коіхъ-то Българе, Руси и други Славене давали и нѣкои іоще даватъ на Маджары-ты, и коіхъ-то Греци-ти, понеже нематъ г, писали съ двѣ γ Οὔγγροι¹⁾. А тѣхъ рѣчь така написанъ, понеже у Грецы-ты ся произносяла и произноси Уннгри, Европейци-ти сж іхъ писали и они въ языкъ-тѣ си Hungri, а послѣ съ приложеніе на едно а за благозвучіе, направили іхъ Hungri. А буква Н(h) сж приложили въ начало-то й, или пакъ за благозвучіе, или за да назначать негли че нѣкои-си Византійци (кои-то сж и твърдѣ малко и временемъ послѣдни, като Іоаннъ Малала и Кедринъ) писали тѣхъ рѣчь Οὔνοι (δασινόμενον), а не Οὔνοι (φιλομένον), какъ-то іхъ писали сички-ти други.

По тѣзи причинъ нема убо никое слово за да кажемъ че Угре-ти сж были Унни, или Унни-ти Угре, толико паче, колко-то е іавно и

¹⁾ Така и Русско-то имя Игорьъ, Константинъ Багрянородный го пише Ἰγγωρ: » Ἐν ᾧ Σφενδοσθαλας; ὁ εἰς Ἰγγωρ τοῦ ἀρχοντος Ρωσσίας ἐκαθίζετο » (Const. Porhyr. de adm. imp. c. 9. p. 59.)

изъ языкъ-тъ имъ, какъ-то доказва Венелинъ¹⁾, че угре-ти сѣ племя Татарско или Турско²⁾, и за това вѣроятно и Византийци-ти отъ край сѣ нихъ Турци (τοῦρκοι) и земѣ-тъ имъ Турціѣ (τοὐρκία) именовали. Приложи че и Паскатири-ти, то есть Башкири-ти, кои-то, по путешественикъ-тъ Руисбрекка или Рубруквиса посѣтившаго ихъ въ г. 1253, казватъ че тогази говорили по Угрьскы, сега говорятъ отъ давно по Татарскы или Турскы, и за това Шлецерь ся пита: « дали дѣйствително нынѣшни-ти Башкири происходятъ отъ древны-ты Финскы жители на тѣхъ землѣхъ, или сѣ ново пришедши Татары; и ако е първо-то, какъ и кога забравили они Финскыя-тъ языкъ и ся отатарили и сѣ языкъ-тъ и сѣ вѣрѣ-тъ си;³⁾ » аколи е второ-то, да кажемъ, то какъ ся и тога-зи въ 13-тъ вѣкъ Паскатири и, по Арабскы-ты писатели, Башгарди именовали, и сега пакъ сами себе Башгарди именувать?

2° Защо-то буква-та F сирѣчь Ф могла е, кажѣтъ, лесно и тука, какъ-то въ много другы язычески обстоятелства, да ся промѣни на h сирѣчь на х, и така имя-то, Finni, Финни, е станѣло Hinni, Хинни, и слѣдовательно Hunni, Хунни.

¹⁾ Венелинъ доказва това, като привождѣ нѣколко примѣры изъ Угрьскыя-тъ, Турскыя-тъ и Татарскыя-тъ языкъ, изъ кои-то ся виждѣ вѣднѣшнѣ че основа-та на тѣхъ три языцы е совсѣмъ тождественна, и различна отъ Европейскы-ты языцы; но послѣ прилага че, понеже Угрьскыя-тъ языкъ е пакъ различенъ вообще въ слова-та си отъ Турско-татарскыя-тъ, то ше каже че той составлява особенъ языкъ Асійскаго кореня, какъ-то греческыя-тъ, Латинскыя-тъ, Нѣмскыя-тъ, и Славянскыя-тъ составляютъ особны языцы Европейскаго кореня, кога-то Турскыя-тъ е нарѣчѣ татарскаго, какъ-то Българскыя-тъ и Русскыя-тъ сѣ нарѣчѣ Славянскаго, понеже сѣ тождественни въ слова-та си; а различни въ грамматическы-ты свои образы (Виж. Венел. Древ. и нынѣшн. Болг. Т. I. стр. 98 — 100, 102).

²⁾ » Изъ изложенныхъ мною выше понятій о тождествѣ основы Мадярскаго языка съ Татаро-турскимъ, видѣть можно, что Мадяри принадлежатъ неоспоримо къ Татарскому, а не къ Финскому міру » (Венел. тамже стр. 172.)

³⁾ Шлец. у Нестор. Т. II. стр. 359.

Но първо, то е една проста догадка, а догадки-ты тука не вършатъ работѣ; второ, какъ-то добръ забѣлѣжватъ нѣкои-си, имя-то Фінни не принадлежи никакъ на языкъ-тъ на Фінскы-ты называемы народы, кои-то никога не си сж дали сіе имя, но е Германско сирѣчь Нѣмско произходяще отъ Нѣмскѣ-тѣ рѣчь Фенъ, коя-то по Скандинавскы значи блато, или плитко езеро съ дървія обсадено; и таково наистинѣ было мѣсто-то въ кое-то живѣли Фінни-ти кои были ближни съ Германцы-ты и ся имену-вали сами *Suom-Lainen* что ще да рече блатожители, и отъ кое-то извѣстно ся е превело по Нѣмскы имя-то Фенни или Фінни. Тацитъ кой-то помянува тия Фенны или Фінны, и казва че живѣли на сѣверъ отъ Венеды, то есть Славены-ты, смѣшава ги даже съ Германцы-ты, « защо-то си правили кѣщи, носили щитовы, и ходили пѣши » ¹⁾).

3° Защо-то въ нѣкои-си Вогулскы наречія слово-то *h u m s h u m*, *k u m* значило человѣкъ! ²⁾

Оставямы читатель-тъ да разсѣди самъ дали може то да ся почте за доказателство че Унни-ти были Фінни. И въ Латинскыя-тъ языкъ *h o m o* значи человѣкъ; за това треба ли да кажемъ че Латинскыя-тъ языкъ е Фінски?

4° Защо-то по Юрнада ³⁾, слово-то *u a g u* Унны-ты значило рѣкѣ, а то исто-то *u a g*, *u o g*, *o g*, *h o g*, и въ Лезгино-Аварско-то нарѣчіе значило такожде рѣкѣ ⁴⁾).

Това доказателство е толкова силно, колко-то ако быхмы реклы че, понеже Латински-ти рѣчи *v i n u m*, *v i n a g i u s* значять

---

¹⁾ Tacit. de morib. German. c. 46.

²⁾ Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. II. стр. 250.

³⁾ Iorn. de reb. Goth. c. 52.

⁴⁾ Шафар. тамже.

по славянскы вѣно, вѣнарѣ, или понеже слово-то *zen* у Персяны-ты и *gena* у Іднійцы-ты значи у Славяны-ты жена, и проч. и проч., то треба да заключимъ че славянскыя-тѣ языкъ е Латинскы, или Персійскы, или Індійскы, и проч. и проч.

5° Защо-то Унски-ти и древне-Маджарски-ти слѣдующи имена были и до нынѣ употребляемы отъ Авары-ты, кои-то останѣли въ Кавкасъ, и наричали еднѣ часть отъ землѣ-тѣхъ си Хунджакъ, рѣчь сравниваемая съ Маджарскѣ-тѣхъ *künság*; на пр.

Унскы Аттила. Аварски Адилла			
»	Будахъ	»	Будахъ
»	Елакъ	»	Елакъ
»	Дингицихъ	»	Дингачихъ
»	Ескамъ	»	Еска
»	Баламиръ	»	Баламиръ
Маджарскы	Алмусъ	»	Армусъ
»	Леель	»	Леель
»	Золта	»	Солта
»	Бледа (<i>βλῆδα;</i>)	»	Беледь. ¹⁾

Това ся види негли да е най силно-то доказательство че Унни-ти были Финни какъ-то и Аваре-ти.

---

¹⁾ Шафар. Слав. древн. Т. I кн. II. стр. 250. Като привождя тѣхъ сравненія за да покаже ужъ тождество-то на Унны-ты и Авары-ты, Шафарикъ забравилъ че по горѣ (Кн. II. стр. 230 — 240) привождя много другы такыва сравненія, кои-то показвать прилично сношеніе между Чудскыя-тѣ (Финскыя-тѣ) и Славенскыя-тѣ языкъ и дума: » Можно полагать что Славяне и Чудь, сосѣди на сѣверѣ съ незапамятнаго времени на безмѣрномъ пространствѣ, и имѣя взаимныя между собою сношенія, уже въ глубокой древности помѣнялись другъ съ другомъ многими словами и обычаями.»

Но първо, кой може да каже положително че тѣ и други такѣ Унски имена сж были точно написани въ истинныя-тъ имъ образъ и изговоръ отъ Греко-Латинскы-ты писатели, кога видимъ че тѣи много Славенскы имена сж оставили намъ явно искривены и преобразены! На прим :

Δαβραγέζος	вмѣсто	Доброгость
Οὐσίγαρδος	»	Вышеградъ
Μεζάμηρος	»	Межемиръ
Καλάγαστος	»	Цѣлигость
Ἀρδάγαστος	»	Радогость
Τατήμερ	»	Татимиръ
Πηρέγαστος	»	Беригость
Βαλθίμηρος	»	Владимиръ
Βοτλας	»	Боеславъ
Ρασίσθλαβος	}	Растиславъ
Radislaus		
Ratislaus		
Rastilaus		
Ratzidus		
Rastir	}	[Растица
Rastrin		
Σφενδοπλόκος	}	Святополкъ
Zwatopulk		
Zuadebolch		
Zwatebolug.		
Sfetopelek		
Suatocopius		
Sueropilus		
Centupulchu		
Zuentibaldus		
Hezil	}	Коцель
Hezilo		
Hehbrilo		

Jarizlar	вмѣсто	Іарославъ
Iariz cari	»	Іарожиръ
Borizlar	»	Бориславъ
Waldemar	»	Владимиръ
Iarizmar	»	Іаромиръ
Tetizlar	»	Тетиславъ, и пр. и пр.

А като видимъ че чужденци-ти така явно писали Славенскы-ты имена криво и испърчено като да ся почти не познавать, не можемъ ли каза че и горѣ-написани-ти Унски имена сж были подобно криво написани? На пр.

Аттила	вмѣсто	Тиланъ = Тѣланъ.
Будакъ	»	Буданъ = Богданъ
Денгизихъ	»	Денничій = Типчо.
Баламиръ	»	Вѣломиръ
Bledas (βλῆδας)	»	Владо, Владиславъ, и пр.

Второ, ако положимъ даже че речени-ти Унски имена сж были право написали отъ Греко-Латины-ты, и че не принадлежатъ Славенскому, но паче Маджарскому, или и Аварскому языку, то що доказва друго, освенъ че въ началѣ Угре-ти или Аваре-ти имали съ Унны-ты нѣкое сношеніе, спорядъ кое-то сж си заимали имена и рѣчи помежду си¹⁾. А за това треба ли да кажеме че Унни-ти были Финни? Малко ли пжти сосѣдни-ти народи употребяватъ имена-та на свои-ты сосѣды, или спорядъ сношенія-та що иматъ едни съсъ другы, или спорядъ тождество-то на вѣроисповѣданіе-то си безъ да имъ ся размѣнява никакъ за това народность-та?

За сичкы-ты тия причины мыслимъ че мнѣніе-то какъ Унни-ти, и слѣдователно Българе-ти, были Финни, не е никакъ доказано ни основателно. Того ради и учения-тъ Французски Географъ и

¹⁾ Вижъ выше стр. 91. примѣч.

Еднографъ Адрианъ Балби, ако и да дѣли Уралскы-ты, то есть Финскы или Чудскы-ты языцы спорядъ ученаго Клапроода, не смѣялъ обаче да вмѣсти рѣшительно помежду имъ Унскыя-тъ, Аварскыя-тъ, Българскыя-тъ и Хазарскыя-тъ, но -гы положилъ въ едно особно отдѣленіе подъ названіемъ неизвѣстны¹⁾.

То ако е така, не остава веке друго освенъ да испытамы да ли не сѣ были Унни-ти и особно Българе-ти Славенско племя.

§. III.

Были ли сѣ Унни-ти, и особно Българе-ти Славенско племя.

За да разрѣшимъ и той-зи вопросъ, надобно е да видимъ първо що сѣ были и гдѣ сѣ живѣли отъ край Славене-ти.

Юрианъ и Прокопій, кои-то сами почти сѣ оставили намъ главнѣйши описанія за Славены-ты, казватъ че тѣи бесчисленни народи, именуемы Виниди (Винди) или Венети (Венеди, Венди)

---

¹⁾ Nous n' avons pas hésité à adopter la dénomination sonore, géographique et historique d'Ouraliemus, que le savant M. J. Klaploth a proposé pour ces nations, à quelques unes desquelles seulement peuvent convenir les dénominations de Tchoudes ou Finnoises. C'est aussi la classification générale tracée par ce grand philologue, qui a été notre pierre angulaire pour classer les différents idiomes de cette famille. . . . Cependant . . . nous nous sommes cru obligé d'ajouter une cinquième branche, que nous avons nommée incertaine, afin de ne pas confondre ce qui n'est encore qu'une simple conjecture, avec ce qui, ethnographiquement parlant, est une vérité démontrée » (Adr. Balbi introduct. à l'Atlas éthogr. du globe p. 193) Въ Еднографическыя-тъ си Атласъ Балби полага подъ това отдѣленіе Унскыя-тъ, Българскыя-тъ, Аварскыя-тъ и Хазарскыя-тъ языкъ.

и Анти¹⁾, обитали отъ давна сичко-то пространство на Европейскѣ-тъ Сарматіѣ, то есть, по Шафариковы-ты излѣдованія, « на Западъ, до изворы-ты на рѣкѣ-тъ Вислѣ, а отъ тамъ презъ околны-ты нейны мѣста, мѣжду Балтійско-то море и Карпатскы-ты горы, по безмѣрно-то пространство до самы-ты отдалены страны на сѣверъ, послѣ на Востокъ, до Дона, а на Югъ, до Черноморскы-ты и Дунавскы-ты бреговы »²⁾. Иорнадъ прилага какъ Славене-ти испърво ся зовали съ едно общо имя Виниди или Венети, но какъ особливо, спорядъ различны-ты свои племена и мѣста носяще и различни имена, нарицалися обаче преимущественно Славини и Анти³⁾. Прокопій пише и той какъ Славини-ти и Анти-ти

1) Iorn de Goth orig. с. 5; Procop. de bell. Goth. IV. 4.

2) Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. I стр. 262.

3) Это по слово Иорнандово-то за това повѣствованіе:

„ Introrsus illi (Danubii) Dacia est, ad coronae Speciem arduis Alpi-
bus omunita, junta quorum Sinistrum latus, quod in Aquilonem ver-
git, et ab ortu Vistulae fluminis per immensa spacia venit Winida-
rum natio populo sa consedit. Quorum nominelicet nunc per
varias familias et loca mutantur, principalitu tamen Slavini et
Antes nominantur. Slavini a civitate Nova et Slavino-Rumunen-
se*) et lacu qui appellatur Musianus; usque ad Danastrum, et in
boream Viscla tenus, commorantur. Hi palades sylvas que pro civita-
tibus habent. Antes vero, qui sunt eorum fortissimi, qui ad Ponti-
cum mare eurvantur, a Danastro extenduntur jusque ad Danubium**),
quae flumina multis mantionibus ab invicem absunt. Ad litas autem
oceanii ubi tribus faucibus fluenta Vistulae fluminis ebibuntur, Vidi-
oarii Resident, ex diversis nationibus aggregati; post quos repem oce-
ani Itemesti tenent. » (Iorn. de reb. Goth. с. 5). — На друго мѣсто
Иорнадъ пакъ пише за Славены-ты така: „ Ermanaricus . . . multas et
bellicosas simas arctoeas gentes perdemuit, suisque parere legibus fe-
cit . . . Post Erulorum sedem idem Ermanaricus in Venetos arma
Commovit, qui, quamvis armis disperiti, sed memerositate pollentis,
primo resistere conabantur, sed nihil valet multitudo in bello, prae-

имѣли отъ ветхо едно общо имя Спори¹⁾. Това имя различно по времени толковавшие учени-ти²⁾, най-сетѣ съ ся запрѣли на мысль-тъ че то происходитъ отъ Славянско-то и днесъ употребляемо народно имя Сърби, злѣ и криво написано отъ Грека Прокопіа, кой-то не знаѣвши славенскы можилъ е лесно да ся збѣрка на това и да пише Спори вмѣсто Сорпи = Сорби = Сораби = Сърби³⁾. Шафарикъ особенно, объясняющи съ много Исторически и географически свидѣтельства истинно-то на Славены-ты и-

sertim ubi et multitudo armata advenerit. Nam hi, ut initio expositionis vel catalogo gentis dicere coepimus, ab una stirpe exortis, tria nunc nomina reddidera, idest, Veneti, Antes, Sclavi; qui, quamvis nunc, ita societibus peccatis nostris ubique desaevant, tamen omnes Ermanarici imperiis servier. „ (Iorn. ibid. c. 23).

^{*)} Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. I. стр. 116 пише тѣя рѣчи така поправенъ: „à civate Novictunente.“

^{**)} Шафар. тамжеде вмѣсто Danubium пише Danaprum.

¹⁾ „Καὶ μὴν καὶ ὄνομα Σκλαβινῶς τε καὶ Ἄντοις ἐν τῷ ἀνέκθεσθαι ἡν, σπόρους γὰρ ἀμφοτέρους ἐκάλεον „ (Proc. de bell. Goth III. 14 p. 493).

²⁾ Σπόροι » ὅτι σπορόδην διετκρημένοι χώραν οἰκοῦσι » (Прокопій). — Σπόροι, ἤτοι πελόντες, то есть земледѣлци (Геббарди и Суровѣцкій). — Σπόροι, Арменскы Γρωγλωδίται; живущи въ іами; тоже что Иродотови-ти Саспири живущи въ сѣвернѣ или Кавказскѣ-тѣ Арменіѣ (Бутковъ). — Спори, отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь спорый, спорити, или сборъ сборити (нѣкон-си). — Таквы-зы-ты произведенія Шафарикъ называва дѣтскы игрушки (Шафар. Слав. древн. Т. I. кн. I. стр. 166).

³⁾ Това мнѣніе имать, между мнозинѣ други, Добровскы, Шлецерь и Шафарикъ, кой-то тамжеде стр. 168 дума: » И подлинно догадка эта столько сама въ себѣ естественна, ненатянута, основанная на незнаніи Греческихъ писателей языка Славянскаго, а отъ туда на невозможности произвести безъ перемены и огреченія твердаго, необыкновеннаго для греческихъ устъ слова Срби, Србли, столько согласная съ позднѣйшими свидѣтельствами и всеобщемъ употребленіи этого имени Срби, Србове, Славянскими народами, что не лзя сомнѣваться объ ея годности и истинности, ни что нибудь лучшее и основательнѣйшее представить на ея мѣсто. »

менованіе съ тѣхъ общи двѣ имена Виниди и Сърби заключава какъ първо-то имъ ся давало отъ чужды-ты народы, сирѣчь Нѣмцы, Чуды, Римляны и Грецы, а второ-то си го давали сами себѣ ¹⁾).

Отъ двѣ-ты големи тѣхны Славини и Анти именуемы племена, Иорнандъ казва че Славини-ти обитали на сѣверозападъ отъ Днѣстра до Вислѣ, а Анти-ти на юговостокъ отъ Днѣстра до Днѣпра ²⁾. Но, какъ-то ся познава отъ Прокопія, Анти-ти ся простирали на востокъ, не само до Днѣпра, но до Дона и даже по на татакъ, защо като исчислява онъ наредъ колко-то народи живѣли надъ Кавкаса между Меотисъ и Каспійскъ до Танаисъ, и като показва най-сетѣ Утургурскы-ты, то есть Българскы-ты жилища прилага че надъ нихъ кѣмъ сѣверъ обитали бесчисленни-ти народи Антоу ³⁾.

Спорядъ това Прокопіево положително свидѣтельство понеже Антски-ти жилища ся простирали на сѣверъ отъ Утургуры-ты, а тии Утургури живѣли на востокъ отъ Меотиса, не само по бреговы-ты на това езеро; но и въ вѣтрешнѣ-тъ земѣхъ, не ся ли разумѣва явно че многочисленныя-тъ Антски си-

¹⁾ Виж. Шафар. Слав. древн. §. 7 А. № 5 и слѣд. и Б № 15 — 18, и особливо § 7 № 17, § 8 № 14 и § 9 № 1 — 4.

²⁾ Виж. що пише онъ по слово за това выше стр. 95 примѣч. 3.

³⁾ « Μετὰ δὲ τοὺς Ἀβασγῶν ὄρους, κατὰ μὲν τὸ ὄρος τὸ Κανκάσιον, Βροῦχοι ὄκηνται, Ἀβασγῶν τε καὶ Ἀλανῶν μεταξύ ὄντες· κατὰ δὲ τὴν παραλίαν Πόντου τοῦ Εὐξείνου, Ζήγχοι ἰδρύνται . . . Μετὰ δὲ αὐτοὺς, Σαγίδες μὲν οἰκοῦσι, μοῖραν δὲ αὐτῶν τῆς παραλίας Ῥωμαῖοι ἐκ παλαιοῦ ἔσχον . . . Ὑπὲρ δὲ Σαγίδας, Οὐννικὰ ἔθνη πολλὰ ἰδρύνται· τὸ δ' ἐνταῦθεν Εὐλυσία μὲν ἡ χώρα ὠνομάσται, βάρβαροι δὲ ἄνθρωποι τὰ τε παράλια καὶ τὴν μεσόγειον ἔχουσι μέχρι ἐς τὴν Μαίωτιν λίμνην καὶ ποταμὸν Τάναϊν . . . ἄνθρωποι δὲ, οἱ ταύτη ὄκηνται, Κιμμέριοι μὲν τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο, τὰ νῦν δὲ Οὐτούργουροι

рѣчь Славенски народъ ся простиралъ даже и на востокъ отъ Танаисъ до рѣкѣ-тѣ Волгѣ, и объедалъ така сичкы-ты оныя страны, кои-то Византийци-ти показватъ за родинѣ на Унны-ты и на Българы-ты? и ако е така, що въспира веке да ся каже че Славенски-ти кои-то, какъ-то Иорнандъ преказва, носили различни имена спорядъ различни-ты си племена и мѣста, називавали ся и тука Унни, Българе, Утургури, Кутургури, и проч., безъ да изгубятъ за това славянскѣ-тѣ си породѣ? или нема и отъ самъ Дона толкова другы народы, като Булаки, Арсиети, Сабоки, Пѣвгити, Бѣсси, Ставани, Игикліони, Цестобоки, Траномонтани, Веяйти, Карбони, Кареоти, Пагирити, Савири, Боруски, Акиви, Наски, Ивони, Идри, Стурни, Каріони, Карпіани, Гевини, Бодини, Амадоки, Навари, Тагри, Тарангити, кои-то ако и да носили тѣя различни имена, що на първи погледъ не ся виждатъ да имать никоѣкъ общинѣ съ Славянинѣ-тѣ, признаватся обаче отъ учены-ты вси за Славяны¹⁾? Шафарикъ самъ пише че « рѣкы-ты и морія-та соединяватъ народы-ты, а горы-ты ги различаватъ единъ отъ другы.»²⁾ За коѣкъ убо нуждѣ да кажемъ че Славенски-ти племена доходили само до Танаисъ, а не по пататакъ?

Но не е само това: имя-то Сербѣ, кое-то рекохмы че спорядъ Прокопія, было общеславянско, находится чисто написано у Плинія и у Птоломея, кои-то го сопричисляватъ весма съсъ другы народны имена между Волгѣ, Меотиса и Танаисъ. Плиній ок. 79 л. пише: » При Киммерійскыя-тѣ Воспоръ живѣятъ Меотійци, Вали,

---

καλοῦνται. καὶ αὐτῶν καὶ ὑπερθεὺς ἐς βορρᾶν ἀνεμὸν ἔχον τὰ αὐτῶν ἐμετρα ὕδρυνται» (Procop. de bell. Goth. IV. 4. p. 572 — 573.

¹⁾ Виж. Шафар. Слав. древ. § 13 № 9 — 10 Т. I. кн. II. стар. 42—64.

²⁾ Тамже § 4 № 10.

» Серби, Аррехи, Зинги, Псеси » ¹⁾; Птоломей ок. 175 л. пише и той: « Между Кавкаскы-ты Керавнійскы нарицаемы горы и рѣ-
» кж-тж Ра (сирѣчь Волгѣ), живѣхъ Орінеи (Горци), Вали и
» Серби » ²⁾. Ако и да ся не виждатъ испърво толкова согласни,
помежду си тѣ двѣ Географически означенія, понеже Плиніе ся ви-
ди да полага свои-ты Сербы на Меотійско-то побережіе а Птоло-
мей на Каспійско-то, какъ-то добръ замѣчава и Шафарикъ ³⁾, но
то не запрещава никакъ наше-то предположеніе че по тѣхъ мѣста
на востокъ или на западъ, все равно живѣли Славенскы племена, по
това първо, че отъ Плиніе до Птолемея ся минѣли цѣлы сто годи-
ны, и обаче и двоица-та согласно помянуватъ тамо живуція Сер-
бы, и второ че отъ Меотиса до Каспіе не е толкова ужасно раз-
стояніе-то като да не е было възможно да ся простре единъ на-
родъ отъ едно-то даже и до друго-то море. Шафарикъ самъ, со-
гласно съхъ Плиніе, приема за основателно че живѣли по тѣхъ мѣста
Славянски или Сербски племена, ако и да имъ ограничава жилища-
та около рѣкж-тж Сарпж, коя-то ся находитъ между Дона и Вол-
гѣ тамъ гдѣ-то двѣтъ тѣхъ голѣмы рѣкы ся приближаватъ най мно-
го едно до другъ, и коя-то истича при езеро-то что Русси-ти и-
менуватъ Бѣло, а Татаре-ти Цаганъ, отходи на сѣверъ прѣзъ
Иргенскы называемы-ты горы, и впада при Сарептѣ въ Волгѣ. »
Имя-то на тѣзи рѣкж (продължава Шафарикъ) видися да напоми-
нава сама Сербы-ты. А кой бы сега рѣшилъ дали тѣхъ Серби сѣ
составляли тамо тогда кое-годѣ поселеніе отъ Сарматы-ты основано,

¹⁾ A Cimmerico accolunt Maeotici, Vali, Serbi, Arrechi, Zingi Psesii (Plin hist. natur. L. VI c. 7. § 19).

²⁾ Ματαξὺ δὲ τῶν Κεραινίων ὀρέων καὶ τοῦ Ῥᾶ ποταμοῦ, ὀριναῖοι, καὶ Οὐάλοι, καὶ Σέρβοι (Ptolem. Geogr. L. V. c. 9).

³⁾ Шафар. Слав. древн. т. I. кн. I. стр. 295 — 296.

или сж были само една восточна отрасль, една побочна вѣтвь, отъ велико-то Сербско племѣ, кое-то ся простирало тогда чрезъ сичкж-тж тогашнж Сарматїѣ до самаго Дона? И наистинж Прокопїѣ, какъ-то уже по горѣ помянжхмы, не далечъ отъ тѣя Сербы, а именно около Дона, помѣщавѣ свои-ты безчисленны Антскы племена. Твърдѣ възможно е было что тїи Славенскы Анти, іоще по него время, то есть въ 1 и 2 столѣтіе по Р. Х. съѣз свои-ти каквы годѣ вѣтвы и отрасли да сж досягали рѣкж-тж Сарпж (Сербж?), на коїж-то устіе-то само на 10 миля отстои отъ теченїето на Дона »¹⁾.

Това казвамы вообще за доказанїе какъ Славенскы племена живѣли, не само на западъ, но и на востокъ отъ Танаисъ въ исты-ты оныя страны, отъ гдѣ-то послѣ видѣхмы че произишли първо Унни-ти, а по томъ и Българе-ти.

Но да видимъ и другы по правы и по непосредствены свидѣ-тельства че Унни-ти и слѣдователно Българе-ти были Славене.

---

¹⁾ Шафар. тамже стр. 297 — 298.

ТУРСКИ ПРИКАЗСКИ

I

Нѣкогы живіала въ градъ Каиръ іедна хытра лъжевица, коіа—
то ся наричала Далмать — Ель Мухтале. Много приказвѣтъ за неѣ
и въ Персіѣ и въ Аравіѣ. Тіа имала два мжжіа. Всѣкый ѣкъ мы—
слилъ, че му е законна жена и незнаіалъ, че ходи при нѣѣкъ и
другый. Така тіа живіала нѣколко години и лгала и двама-та. Ё—
динъ-тъ отъ тѣхъ были шейретинъ а другый-тъ хайдутинъ. И два—
ма-та гы бѣ тіа наставила на той-зи занайатъ. Ёто веднѣжъ до—
хожда при неѣкъ шейретинъ-тъ и ѣ казва: расчюлы сѣ ся по вѣнъ
мои-ти шейретлици, за това не можъ повече да останѣ тукъ,
та да ми дадешъ нѣщичко за въ пѣтъ, азъ ще идѣ да поживѣѣ нѣ—
колко дена въ другой градъ. Лъжевица-та бѣше сготвила питѣ
и печена плѣшкѣ отъ ѣгне, отрѣза половинѣ-тѣ и отъ іедно-то и
отъ друго-то и го даде на мжжіа си. Той го взе и отиде въ пѣтъ.
Токо що излѣзе той, влѣзе другой-тъ ѣ мжжъ: прочюло ся іе каз—
ва той че хайдутуванъ, дай ми нѣщичко да си носѣѣ, че ще идѣ
да печелѣѣ въ нѣкой градъ до гдѣ ся позабрави хайдутлукъ-тъ ми,
и тіа му даде другѣ-тѣ полвинѣ отъ питѣ-тѣ и отъ плешкѣ-тѣ,
и той отиде да пѣтува.

Като излѣзе отъ градъ-тъ прѣвый-тъ — шейретинъ-тъ наѣбри
добрѣ сѣнкѣ подъ іедно дръво и студено кладенче и сѣдѣѣ да си

закъши. Скоро на исто-то мѣсто достигъ и второй-тъ и ся рас-
положи при него за да яде. И двамата извадихъ іастиіе-то ся;
гльда шейретинъ-тъ на питатъ си, гльда и на другъ-тъ половинъ,
та че олови и двѣ-ти полвини и гы сложи на іедно.... и видѣ че
сжъ отъ іеднъ питъ, сжщо и плешкъ-тъ съіедини двѣ-ти парчета и
видѣ че правѣтъ іеднъ плѣшкъ. Да прощавашъ, брате, каза той на
хайдутинъ-тъ, не ся срьди ако тя попытамъ отъ кадѣ идешъ?
» Отъ Каиръ » отговори той, а въ коіѣ махалъ живѣешъ ты тамъ?
» въ іеди коіѣ — отговори той, а къща-та ти на коіѣ улицъ іе? на
іеди коіѣ. А жена-та ти какъ ся нарича? » Далатъ-Ель Мухтале.»
Е, брате, азъ отъ толкъсь години іѣ водѣхъ ніеіѣ. Защо лъжешъ?
каза шейретинъ-тъ — » — Полудѣлъ ли си ты, или ся шагувашъ, от-
говори му хайдутинъ-тъ, азъ ти казвамъ че тіа ми іе законна же-
на, » и тѣ поченъхъ да ся карѣтъ, да ся псувѣтъ и дори и да ся
обиѣтъ.

» Не трѣба на пусто да ся срьдимъ, каза шейретинъ-тъ. Да
идемъ по добрѣ да попытамы сжщъ-тъ: кой іе мжъ-тъ ѣ, и то-
ты ще знаіемъ ». Станъхъ и отидохъ при лъжевницѣтъ. Тіа като
гы видѣ, тутакъ си ся сѣти защо идѣтъ, станъ посла имъ и гы
покани да сѣднѣтъ и сама сѣднъ при тѣхъ. Знаешъ ли, каза шей-
ретинъ-тъ що ни ся случи — азъ казвамъ че ты си моіа жена, а
той-зи казва, че си ніегова; кажи ни право-то, чііа си ты же-
на? — Бога ми, отговори тіа, до сега бѣхъ жена и на двамата ви,
а отъ сега ще бѣдъ на оного, кой-то повече иснечели. Азъ вы
научихъ на занаятъ, и сега ще видѣхъ кой іе по масторъ. » И два-
мина-та ся склонихъ на думи-ти ѣ; шейретинъ-тъ трѣгнъ въ истый-
тъ день, а хайдутинъ-тъ на другой-тъ день, отидохъ тѣ и двамата
на чіаршиіѣ-тъ. Шейретинъ-тъ зазрѣ іединъ Евреинъ, кой-то пре-
брои 1000 жльтици, врьза гы въ торбичкъ, пѣхнъ гы въ пазвъ-тъ
си и излѣзе на чіаршиіѣ-тъ; Той го подири, и срьдъ навалицѣ-тъ

разрѣза му пазвѣ-тъ и му измѣкнѣ торбичкѣ-тъ — отиде на ѣ-
динѣ странѣ, извади девять жльтици отъ вѣтрѣ, пуснѣ въ неѣ
сребрънѣ прѣстенѣ съ печать, написа отгорѣ името си, заврѣза ѣ
пакѣ и отиде да ѣ пѣхне въ пазвѣ-тъ на Евреинѣ-тъ. Това всичко
видѣ хайдутинѣ-тъ, а Евреинѣ-тъ и не ся сѣтп. Подирѣ малко врѣ-
мя шейретинѣ-тъ ся хврѣли врѣзъ Евреинѣ-тъ улови го за шнѣ-тъ
безъ малко не го удуши, и почена да вика: откраднѣ ми кеснѣ-
тъ съ 1000 жльтици! Евреинѣ-тъ выка, че кеснѣ-та ѣ негова,
нѣ никой не го слушѣше, заведохъ го при каднѣ-тъ. Каднѣ-тъ попы-
та Евреинѣ-тъ: колко жльтици има въ кеснѣ-тъ? » хнѣдо » отго-
вори Евреинѣ-тъ. » Лѣже » отговори шейретинѣ-тъ, » хнѣдо безъ де-
вѣтъ, освѣнѣ това, на кеснѣ-тъ ѣ написано имя-то ми, и вѣтрѣ
бѣше мой-тъ прѣстенѣ съ печать-тъ ми. Каднѣ-тъ поиска кеснѣ-
тъ, истрѣси жльтици-ти и прѣстенѣ-тъ паднѣ, прѣброихъ жльти-
ци-ти и гы наидохъ 1000 безъ девѣтъ. Евреинѣ-тъ побихъ, а
жльтици-ти дадохъ на шейретинѣ-тъ. Тоги отидохъ при женѣ-тъ
си. Тѣа и хайдутинѣ-тъ похвалихъ искусство-то на шейретинѣ-тъ.

Нѣ пристигнѣ и ноцѣ-та, и хайдутинѣ-тъ взе вѣже и отиде
заѣдно съ другарѣ-тъ си шейретинѣ-тъ да печели. Дойдохъ тѣ въ
царскнѣ-тъ Сарай, хайдутинѣ-тъ примѣтнѣ на прозорецѣ-тъ вѣже
и ся искачи напрѣдъ той, а подирѣ искачи и другарѣа си, заведе
го въ царскѣ-тъ сѣкровищницѣ, извади цѣлѣ снопѣ ключеве, опы-
това и ѣдинѣ и другнѣ, и най напोकнѣ отвори врата-та, като влѣ-
зохъ вѣтрѣ хайдутинѣ-тъ каза на другарѣа си: » вземи и злато и
сребро, колкото можешъ да носишъ ». Кога си наплѣнихъ пазви-ти,
хайдутинѣ-тъ заведе другарѣа си въ царскѣ-тъ спалнѣ. Що чи-
нишъ ты? попыта го шейретинѣ-тъ? » Да идемъ да попытамы
царѣ-тъ, отговори хайдутинѣ-тъ, кой занѣагѣ ѣ по голямъ, мой-
тъ или твой-тъ и чнѣа ѣ жена-та моѣа или твоѣа? — » Давамъ ти
ѣ тебе земи ѣ »! отговори му шейретинѣ-тъ, кой-то ся бѣ опла-

ишлъ. — Нѣ, каза хайдутинъ-тъ, нѣма да излѣземъ отъ тука до тѣдѣ не попытамъ царь-тъ! » Той влѣзе при царь-тъ, кой-то спяше на леглото си, а до нѣго сидѣше іедно младо момче и му растриваше нозѣ-ти, то дрѣмѣаше и ся стрѣскаше и пакъ задрѣмѣаше, а за да не заспи дѣвчѣаше дѣвкѣ. Хайдутинъ-тъ ся пѣхнѣ подъ одръ-тъ, измѣкнѣ отъ постелкѣ-тъ іединъ конскый косъмъ и го пѣхнѣ въ уста-та на момче-то, и кога дѣвка-та ся слѣпни съ косъмъ-тъ той потегли косъмъ-тъ и измѣкнѣ съ нѣго заіедно и дѣвкѣ-тъ. Момче-то ся стрѣснѣ, поглѣднѣ на около и като не найде дѣвкѣ-тъ си затвори очи-ти си и заспа.

Тогы хайдутинъ-тъ полека наблизи до нѣго и му пѣхнѣ подъ нозѣ-тъ іединъ прахъ, кой-то го залиса и то паднѣ. Хайдутинъ-тъ го вдигнѣ прѣврѣза го прѣзъ поіасъ-тъ съ вѣже и го окачи на таванъ-тъ, като нѣкоіе кандило. А самъ си сѣднѣ при царь-тъ, улови му колѣно-то и поченѣ да го трие. Шейретинъ-тъ като видѣ всичко това проврѣ си главѣ-тъ прѣзъ врата-та и ся моли на хайдутинъ-тъ да си отидѣтъ, нѣ той не го слуша, и говори на царь-тъ: искашь ли царю да ти прикажѣ приказкѣ? лежи и слушай » Прикажи! »! отговори му царь-тъ, » не мя хваща сънь! и хайдутинъ-тъ поченѣ да приказва отъ край до край всичко що му ся бѣ случило съ другарь-тъ му, приказва какъ сѣ влѣзли въ царекѣ-тъ съкровищницѣ и іѣ обрали, какъ влѣзълъ той при царь-тъ, а другарь-тъ му останълъ задъ врата-та, какъ приспалъ момче-то и го убѣсилъ на таванъ-тъ, а той сѣднѣлъ на мѣсто-то му. Като слушѣаше това шейретинъ-тъ задъ врата-та растреперѣ ся отъ страхъ. » Чий занѣѣтъ іе по голѣмъ, попыта пакъ хайдутинъ-тъ, на шейретинъ-тъ или на хайдутинъ-тъ и чѣѣ іе жена-та? нѣгова или моѣа? кажи си мнѣніе-то царю? То ся знаіе, че занѣѣтъ-тъ на хайдутинъ-тъ іе по голѣмъ, и жена-та іе нѣгова », отгговори царь-тъ. Нѣколко врѣмя още посѣдѣ той догдѣ заспа царь-тъ и

подирь станѣ та си отиде заѣдно съ другарь-тъ си. Тѣ приказаж на женѣ-тъ всичко, и що имъ отговорилъ царь-тъ. Тѣа го похвали и оттогы станѣ нѣговѣ жена. — На сутрѣ, кога царь-тъ станѣ отъ сънь, видѣ на таванъ-тъ момче-то, коѣ-то висѣше, и съкровищницѣ-тъ отворенѣ и обранѣ, тогы той ся сѣти че приказкѣ-тъ, що му приказвахъ прѣзь ношъ-та не ѣе измыслена. Почюди ся царь-тъ, и заповѣда да вика телалинѣ по цѣль градъ, за да обади, че онъ-зи кой-то ѣе обралъ съкровищницѣ-тъ да ся ѣави прѣдъ царь-тъ безъ страха, че освѣиъ що ще му прости царь-тъ всичко, ще му даде и наградѣ. Като чю това хайдутинъ-тъ излѣзе прѣдъ царь-тъ, покаѣа ся и се врене да не хайдутува вече. Царь-тъ го прости и му даде наградѣ що му ся бѣ врѣкълъ.

МЫСЛИ

ОТЪ

НИКОЛА КАСАПСКАГО.

Свищовъ 1 Юнія 1858.

Умолявася учредничество-то на Книжицы-тъ да вмѣсти, ако е възможно, въ най близки-тъ числа нейны, доуслѣдны-тъ статіи.

На 7 Майя, день-тъ на Св. Іоанна Богослова, праздникъ-тъ годищенъ на Изучително-то Заведеніе Гимазіално *) на Св. Петра и Павла, тържествовася той великолѣпно (щото до сега не былъ така станвалъ) отъ жители-тъ града Свищова. Ученици-тъ на Заведеніе-то, утрень-тъ, въ съпровождение Священники-тъ въ пълно обличеніе и многочисленъ народъ, послѣ божественнѣ-тъ службѣ, отидохъ въ Училище-то, дѣкато, послѣ славословія Божественны, ученици-тъ пѣхъ пѣсни и многолѣтствіе за Царя и града въобще.

Въ церковь-тъ (Прор. Ілія) и въ Училище-то приказахася слова съобразны на празнуемый-а день. Сетнижъ свирѣ и Музыка и всинца благодарны останяхъ и така ся свърши тържество-то.

---

*) Възвысися въ тойзи редъ, подиръ преобразованія-та за кои-тъ съблещицѣся.

СЛОВО

Вселюбезни Съотечественници.

Църкова-та по свои-тъ обряды, събрала ны днесъ да празнуваме деня на Св. Іоанна Богослова, въ благодарность великому Богослову, ведно празнува и Училище-то. Негли двойна духовна радость раздѣляме, възпалены отъ благороднѣ-тъ страсть, любовь-тъ къмъ просвѣщеніе-то въобще на драго-то отечество, и частно любовь-тъ къмъ образование и ученіе-то на сынове-тъ ви ученицы, подпорка-та ваша и на милѣ-тъ родинѣ. Тазь любовь ся пролива и отъ наставници-тъ — Учители, и на цѣло-то Заведеніе изучително, расадника на просвѣщеніе-то. Зоры-тъ на изученіе-то разбивать отъ годинѣ на годинѣ дебели-тъ мъгли на невѣжество-то, та ся укоренява оно повече и повече; неестественно-то пристрастіе къмъ Греколюбство-то въ ущърбъ на нашій-тъ языкъ изминува и гасиѣ, языкъ-тъ, даръ-тъ свыше, мысль-тъ възпалена, мѣрульникъ на просвѣщеніе-то, душа-та българска, изражаема съ роднински-тъ звукове и гласы, прѣдсѣдателствува по Училища-та и Черковы-тъ изъ Българско. Прѣва-та цѣль негли ся достигнова, като общо-то мнѣніе съзнателно трѣгне по пѣтя единъ на ученіе-то. Тѣзи ползы и преимущества истичать отъ щедросты-тъ на Господаря ны, Царя Абдулъ — Меджида, кой-то, ведно съ управленіе-то си честно, възпаленъ къмъ просвѣщеніе-то общо на пространно-то Си Самодържавіе, благоизволява та ни дарува правдины, клонящи къмъ развитіе-то ума, обогащеніе-то и задоволство-то,

основаны на закона гражданскій. *) Мы, прочее, Българи-тъ, вѣрни Негови подданныи, слѣдоваме по царскѣ-тъ му волѣ, и споредъ силы-тъ си най паче вещественны, вѣрвимъ по пѣтя на образованіе-то, изпълняющи по съзнателно негли съ това длѣжости-тъ си вѣрноподданически, и да му бѣдемъ по благоугодни. Да бѣде намъ честитъ царь-тъ С. А. Меджитъ, и царство-то непобѣдимо вынѣги. Да тѣкувамъ ли еще по натѣнко добрины-тъ отъ просвѣщеніе-то? — Да ви заема вниманіе-то още на малко време. Съ просвѣщеніе-то и образованіе единъ народъ ся обогатява, като развива вещественны-тъ силы на странѣ-тъ си: производителна-та природа, съ наукѣ обработиваема възмѣздява работници-тъ изобилно. Орало-то, смѣло образнява почвѣ-тъ, семена-та, сеидбы-тъ, величаво ся поддигать на спорны класове, и пълнятъ житницы-тъ на стопаны-тъ, съ знаяніе кои-то ся работали земѣ-тъ. Градинари-тъ спорно събирать изобилны-тъ и разнообразны плодове отъ упитомены-тъ, и многообранны овощи, и правять доволнѣ търговщинѣ съ тѣхъ. Скотоводители-тъ вѣдять и размножавать различни-тъ ошеры (породы) отъ добыци-тъ едры и дребны: отъ враня коня арабскій, отъ Швейцарски-тъ млечны кравы, волове-тъ и козы-тъ, отъ Испански-тъ мекковѣлнесты овцы, дору до най дребный-а дворскій, — кои-то всички-тъ сѣ едно отъ прѣвы-тъ источники на богатство-то на единъ народъ. Тѣзи удобренія все станватъ съ ученіе-то. —

Съ него пашкулы-тъ (бубы-тъ, червы-тъ), ся пуснати, като скакалци по горы-тъ (лѣсове-тъ) Кинезски на безкрайно пасеніе, а пакъ въ Европѣ, по невѣдѣніе, листа ся употрѣблява само черниченъ. Съ него (ученіе-то) Фабрики-тъ, найпаче на просвѣщен-

---

*) Хатти - Хумаюна.

и и мѣдрѣ Европѣ проработихѣ съ машины на парѣ, огнь и прѣ и напѣлнихѣ свѣта съ многообразны-тѣ видове на произведенія-та си, коп-то въспрѣхѣ онѣзи що ся не мърдять и неслѣдвать науки-тѣ. Отъ послѣдни-тѣ обирають само суровы-тѣ стоки (нату-ры), съ него (съ учение-то) пространства-та ся сближихѣ, земны-тѣ, водны-тѣ и въздушны-тѣ, щото вече басни-тѣ за бързоногий-а Ахилесѣ, и други-тѣ чудиси на старый-а мѣръ, останватъ преоб-ыкновенны. Щото трѣбахѣ напредѣ години, мѣсяци, отъ една странѣ да ся отиде въ другѣ; сега стигать днѣ, часове, минуты; стоки-тѣ по сухо и по море-то, съ паракорды-тѣ хвъркять, тѣй да ся каже, и ся отправляютъ кѣмъ мѣста-та на назначение-то. Съ просвѣщение-то нѣкои отъ тѣнки-тѣ искусства и занаяты ся о-бърнахѣ въ прекрасны, изящны: като музыка-та, живопись-тѣ, ваяние-то, зодчество-то, архитектурѣ-тѣ и словесны-тѣ науки. Му-зыка-та, като най тѣнко нѣщо, почти духовно, увѣселяюще чело-вѣка, като нагласява душѣ-тѣ кѣмъ най высоки чувства и осѣща-нія, има по Европѣ, като царскій прѣемъ, почетъ. За това съ въ-сторгъ ся цѣнятъ дарованія-та музически, да не може повече. Жи-вопись-та, като подражава на творческѣ-тѣ природѣ, силися да стигне образцы-тѣ на гений-тѣ Микель-Анджело, Рафаеля, Кано-ва, Буанароти; зодчество-то, архитектура-та и пр., като ся огра-ничихѣ съ по малки обнѣмы и ликовѣ, че ся минѣло време-то на пирамиды-тѣ, обелиски-тѣ, изливать и правять прекрасны пласти-чны видове и ликовѣ, зданія.

Да ся възвѣрнемъ пакѣ кѣмъ праздника. Да описвамъ ли жи-вота и дѣянія-та на Святеца? Да тѣкуваме ли Евангеліе-то му, кое-то по преизбыточество-то богословско, едвамъ помазанници-тѣ и угодници Божіи проумѣватъ всичкѣ-тѣ му дълбочинѣ, найпаче за неземно-то происхождение Иисуса Христа, Спасителя нашего: въ-началѣ въ Слово и Слово въ кѣ Богъ и Богъ въ Слово. Колко мно-

то има тълкованіе за това! Да искаме ли да проникваме, като тълкуваме откровение-то му, въ времена-та и сѣдбы-тъ на бѣднѣж-тъ Църковѣ (второ-то пришествіе) Христовѣ, кои-то споредъ Бога слова, не знаѣтъ точно нити даже Ангели-тъ, освѣнь Бога, и проникаѣщи-тъ наперстници отасть само споредъ чистотѣж-тъ на сърдце-то и святостѣж-тъ, въ откровения-та божественны. Нѣ, мы само ся питаеме отъ Богословіе-то ти, богослове, дано като съ живѣ водѣ на Бога Слова, какво-то никоги да не ожедняваме. Да си очистяваме и опрѣсняваме мысли-тъ, душѣж-тъ, да си испра-вляваме живота кѣмъ цѣломудріе-то, чистотѣж-тъ, правотѣж-тъ, при-близѣющесе кѣмъ твое-то благодѣравіе и кротость и благодѣ; да сме тѣрпѣливи, постоянны, като знаеме защо много ты тѣрпя въ заточение-то на островъ Патлосѣ, и смъртны мъжи, като ты варяхѣ въ масло, нѣ останѣ тогазѣ невредимѣ, знакъ чудесенъ на чисти-ты сърдцемѣ, невинны-тъ, наперстницы-тъ Божіи. Да сме покорни, съгласны, послушни, кротци; да любиме единѣ другиго, основа-та на нѣравствены-а животъ на Христіанство-то; да си помагаме, да нѣмамы завистъ, ненавистъ, нѣ всинца да бѣдемѣ като братія. Защо-то споредъ благовѣстническо-то ти (Евангелско) учение, тѣзи пороци затварятъ милость-тъ Отца Небеснаго.

Ты пакъ Дѣвственниче, наперстниче, сродниче Христовѣ моли Христа Бога купно съ Святѣи-тъ, и иже во отцѣхъ нашихъ, просвѣтители-тъ на българскѣж-тъ земѣхъ Св. Кирила и Методія, за благополучіе-то, благоденствіе и просвѣщеніе на Отечество-то и на градѣ; за подкрѣпленіе Христіанетѣ Свищовски въ предпріятія-та и търговство-то, какво-то да си изпълнятъ обѣта, оброка заради да направятъ новѣж-тъ Църковѣ, за служеніе Богу.

Като ся уклоняваме да тълкуваме богословіе-то ти пространно, ищеме позволеніе да полюбословствуваме.

ЛЮБОСЛОВІЕ

Не мыслиж да ся намиратъ хора, кои-то бы имали изученіе-то языка и издирваніе-то му работж немаловажж или за занятіе дѣтинско, недостойно за челяка, възмжалъ отъ къмъ години-тѣ и образованность-тж. Нѣ мнѣнія-та сж раличны: нѣкойси полагають (смѣтатъ), какво языкоученіе-то, именно Словница-та (грамматика-та), е предметъ за занятія на дѣтинскый врѣстъ, и не може съ ползж да заеме никого, освѣнь учащи-тѣ-ся въ училища-та и учители-тѣ имъ. Това не е основателно. Най главни-тѣ предмети на чловѣчески-тѣ познанія, най мжчни-тѣ въпроси на живота и на наукж-тж предлагатся намъ въ младенчество-то на първж-тж страницж на ржководство-то въ Численницж-тж (Арифметикж-тж) за преуготовителны-тѣ училища, намираме тълкованіе нищожный-тѣ знакъ (нулж-тж), а пакъ той не былъ познать нито Архимеду, нито Эвклиду. Първы въпрсъ крат. Катихизиса: що е Богъ? съставлява предметъ за издирваніе на чловѣчество-то отъ само-то му рожденіе, и никогижъ отъ само-то чловѣчество-то, безъ помощь свыше, не ще бжде рѣшенъ. Сжще-то намираме и въ отношеніе за языка. Не предметъ-а на наши-тѣ ученія и изслѣдованія ся измѣнява споредъ возрастование наши-тѣ години и укрѣпленіе-то умственны-тѣ силы, ами способъ-тѣ нашъ споредъ съ каквы очи гледаме на тойзи предметъ. Въобще могатъ да ся приѣмнатъ три степени во зрѣніе на предметы-тѣ, кои-то подлежатъ на наше-то наблюденіе и изученіе. Първа-та степень е нагледность, погледъ на предметы-тѣ отъ вѣншиж-тж неговж стариж, познаніе просто чувствено безоточетно, инстинктивно. На тжзь степень вѣрваме мы

на думѣ-тѣ и чюства-та си, и на преданіе-то на отцы-тѣ. Втора-та степень е стройность, порядокъ, послѣдовательность въ наше-то ученіе. На тѣхъ степень стои преподаваніе-то въ училищата средни, преуготовителны-тѣ къмъ по высоки-тѣ: обозначени предѣли-тѣ на предмета, показано произхожденіе-то изложени главны-тѣ качества; части-тѣ доведени къмъ строенъ, съгласенъ помежду себеси порядокъ, обяснены и отдалечени измамванія на чюства-та: испытаны и очистены, преданія-та на старинѣ-тѣ. Това е доста за практическій нашъ животъ. Но наука-та съ това ся не задоволява: она ся сили да проникне въ сокровенны-тѣ, таинственны храмини и горнила на природѣ-тѣ: възносися на крилія-та у възрѣнія въ по высоки-тѣ области на вѣдѣніе-то, еще причины-тѣ на вѣщи-тѣ, притръсва невидимѣ-тѣ помежду имъ свръзкѣ, и совокупява мірозданіе-то съ еднѣ общѣ, вседръжящѣ, всеоживляющѣ мысль. — Това е третя-та степень — умозрителна —, или любомудрическа (философска). Младенчествующій челякъ съ безотчетно равнодушіе гледа на небо-то, упыстрено съ звѣзды, отличае нѣкои отъ тѣхъ, плашися отъ други-тѣ, приписва имъ чудеснѣ силы и баснословно вліяніе върхъ работы-тѣ земны; накарва, въ дѣтинскы-тѣ неговы мечтанія, свѣтила-та, блестящи на твърдь-тѣ нѣбеснѣ въ теченіе нѣколко тысящи години, за да ся грыжітъ за минутны-тѣ нужды и страданія на скоролетный-тъ му животъ. —

На втора-та степень на познаніе-то, чюловѣкъ-тъ ся спознава съ устройство-то вселеннѣ-тѣ: види предѣлы-тѣ на сълнечнѣ-тѣ системѣ, сподирва движеніе-то на планеты-тѣ и тѣхны-тѣ сплѣтници, упознава кометы-тѣ (упашаты-тѣ), брои звѣзды-тѣ неподвижны, и отхвърга отъ себеси вериги-тѣ на суевѣрія-та и плашенія-та на кѣсоглѣдѣ-тѣ нагледность. Жедность-та на любознателный-тъ му умъ съ това ся незагасява: онъ ся стреми въ дълбочинѣ-тѣ на твореніе-то, предирева законы-тѣ на ражда-

ніе и сществованіе-то тѣла-та небесны, претеглева онова, кое-то едвамъ е достъпно на око-то ни, измѣрва теченіе-то на звѣзды-тѣ на онѣзи слънца, кои-то, може да бѣде, изгаснали сѣ вече от-давно предъ да започне той наблюденія-та си, и тамъ, гдѣ-то го оставя пѣтеводна-та жица на съзерцаніе-то, на опыта и исчисленіе-то, допълнява, свършва наукъ-тѣ си съ умозрѣніе, съ мысль, на коѣхъ-то, както и на душъ-тѣ му нѣма края и предѣла.

Така и изученіе-то, издирваніе-то языка, това въплоченіе на нашъ-тѣ мысль, може да бѣде различно споредъ степень-тѣ на разумѣніе-то и потребность-тѣ на тѣзи, кои-то съ него ся занимаватъ. Челѣкъ необразованъ употрѣблява языкъ по навикновеніе и по преданіе: той хортува право, сѣщо така, както при движеніе-то си наблюдава центра на тяжесть-тѣ на тѣло-то си, и самъ това безъ да знае. Челѣкъ образованъ хортува и пише споредъ показаніе на наукъ-тѣ. Испытатель-тѣ языка прониква въ сщщность-тѣ му, въ начала-та му, издирва происхожденіе-то му, причины-тѣ на възрастваніе-то негово, процвѣтеніе-то и падваніе, и полага языкоученіе-то въ реда съ изслѣдованіе-то на други-тѣ важны предметы, кои-то обръщатъ върхъ себе поглѣда испытателенъ на мыслителя и философа.

Мы ще ся уловимъ съ языка въ това послѣдне отношеніе: ще ся погрижимъ да разглѣдаме необходимостъ-тѣ му и важность, происхожденіе-то му и образованіе-то въобще, и ся принуждаваме, заради кѣсо-то време да ся ограничимъ само съ едни главны чърты.

слѣдува.

Заради какъ правяха свадби-ти си на ветхити времена някои си народи.

превель

ПАНАЮТЬ ДОБРОВИЧЪ

Обикновеніа-та на свадби-ти были са сякога различни споредъ различни-ти народи, и различни-ти земи. Нъ на сякади или малко или много были сж съ служби, и са ся испроваждали съ радости и веселби. Нъ защото някой си народи правяха служби-ти си съ големи мрасоти и глусути каквото варвари, за това излагаме само по на образовани-ти на тяхъ времена народи службити, заради кои-то Історія-та ни е уставила поіясни и опитани извѣстія. И тѣй първо забираме отъ Вавилонянити.

СВАДБИТИ НА ВАВИЛОНЯНИ-ТИ.

Обикновеніе-то на свадбити на ветхити Вавилоняни кое-то и Иродотъ премного въсхвалява, было е тѣй. Веднаждъ въ годината сабираха ся на сяко село сичкити на возрастъ достигнали момичи-та, на едно упределено мѣсто, тамъ ся сабираха и иргенити и сичкити селяни мъжи и жени. А единъ чловѣкъ определенъ (избранъ) отъ множество-то, най напредъ извождаше най хубавото отъ момичетѣ-тѣ, претъ народъ-тѣ сѣщо като кога изважда нещо за продажба, а кой-то отъ иргени-ти по много пари надъдадеше, той

го земаше. Сетни пакъ същій-тъ чловѣкъ изваждане по долно-то на хубость-тъ момиче, и него като уцѣнеше, изваждаше и по долно-то и пр. дуде-то уцѣли сички-ти хубави-ти момичетѣ. Сетне захващаше да изважда най грозни-ти момичетѣ, отъ кои-то кой коя-то замърнеше даваха му отъ събранити пари отъ хубави-ти момичетѣ, за откопуване на грозота-та имъ. Нъ не равно за сички-ти заплащаха, нъ за най грозно-то момиче по много, а за по хубавото по малко, и тѣй каквото красни-ти на лице тѣй и грозни-ти не уженини не уставаха. Пикой отъ бащи-ти немаше изволене да жени дщеря си за когото щеше. А отъ иргенити секи единъ бѣше длъженъ да даде заложникъ-тъ си (кефилъ-тъ си) че кога-то доди време за свадба, ще приемнатъ за жени, на сборъ-тъ забележини-ти момичита.

СВАДБИТИ НА ЕВРЕИ-ТИ.

Множество момиче-та великолѣпно украсени най напредъ завождаха невѣстѣ-тъ въ банія-тъ, дето тамъ я мажаха съ масло и я тріяха пу снагѣ-тъ съ миризливи цвѣтове, сетне я припасваха презъ кръсть-тъ съ поясъ когото рака-та на младоженикъ-тъ само можаше веки да разпани. А като мракняше, множеството отъ момичета-та съ различни музики и песни и тѣпани, завождаха невѣстѣ-тъ въ къщѣ-тъ на младоженикъ-тъ, а отъ момичетѣ-тъ кои-то водяха булка-та някой си носяха въ раце-ти си факлии запалини а някои си дрехити многоцѣнни каманѣ на булкатѣ. Преди да заведатъ булкатѣ въ къщѣ-тъ на младоженикъ-тъ напредніж-тъ день вечаръ-тъ правяха великолепенъ субатъ съ хора и песни, това болярцы-ти правяха седемъ дни едно подиръ друго преди да заведатъ булкатѣ при младоженикъ-тъ. Послѣ като заведатъ булкатѣ при младоженикъ-тъ на утришній-тъ день завождаха младоженци-ти въ

съборище-то (συαγωγην) дето праскаха надъ глави-ти имъ жи то и па-ри, и священникъ-тъ имъ четеше надъ глави-ти молитва за да бждатъ многочадни. Нъ сегашните Іудеи пригудиха много други молитви за младоженци-ти си. (а)

СВАДБИ-ТИ НА ВЕТХИТИ ЕЛЛЯНИ.

Когато някой си щеше да заправи свадба за момиче-то си свик-ваше сички-ти си родове и пріатели, отъ кой-то секи единъ дар-жеше поедна запалена факлія въ ракж-тъ си и отхождаха съ раз-лични песни и свирни да завиджтъ булж-тъ въ кжщж-тъ на мла-доженикъ-тъ. Тамъ кога-то достигнаха слагаха имъ великолепенъ убѣдъ, и подиръ това призовани-ти завождаха булж-тъ и младо-женикъ-тъ въ упределениж-тъ за тѣхъ стая въ кжща-та, и съ това са сваршаше служба-та на свадба-та.

Нъ послѣ време внесоха сж различни други обикновенія въ некои си градища а най много въ Атина. Отъ кой-то день сж закачаше свадбата въ него булка-та требаше да заколи единъ таралешакъ и да го принесе жертва на Богови-ти Дія, Ира, Артемида и на урисници-ти,

---

(а) Сегашните Іудеи читатъ молитви-ти си тжй като прикріятъ младо-женикъ-тъ и булка-та съ онова косто Талетъ назоваватъ, Равинатъ първо благодари Бога за сѣдиненіето на младоженци-ти и даржи чаша съ вино отъ кос-то піи той и двама-та младоженци. Сетне младоженикъ-тъ като по-каже чрезъ Равинъ-тъ златіиж-тъ си пръстенъ на народатъ, гужда го и на най малкіиж-тъ пръсть на булката и дума » споретъ тоизи пръстенъ ужени-са законно съ мене », и. пр. Аравинъ-тъ струшава силно чашата или на зе-мета като я удари или въ лигенятъ, сетне зема юще една чаша и тія пъл-на съ вино и съ нея като направи сжщж-тъ служба струшава и нея какъ то първж-тъ, а множество-то вика велегласно да е честитото и съ добжръ-часть. ....

Тѣй жертвоваха и други добитаци на кои-то на плешки-ти пригледваха врачови-ти съ каква честь ще бѣдѣтъ младоженци-ти. И най напредъ отделяха злѣчкѣтъ съ голямъ трудъ, защото че была какво-то възель на вечный-тъ имъ любовь. Първый-тъ часъ презъ нуща определеній-тъ да стуи при младоженикъ-тъ, отхожда за булж-тъ и ја довозда съ песни и музики и факлій запалени, която като влезе при младоженикъ-тъ събрани-ти хващатъ да прѣскалъ надъ глави-ти на младоженцы-ти смокини и цвѣтове различни, и миризливи няща хварлиха въ огнь-тъ и возѣтъ на колата съ коя-то булж-тъ донесяха, за знакъ че булката е длѣжна до край тамъ да устани, послѣ слагаха великолепенъ обѣдъ, а подиръ това завождаха булж-тъ въ усобна-та за нея упределенна стая, дето тамъ (момче-то кое-то са именувахе Банюносносникъ умивахе краж-тъ на булка-та отъ вода-та Калацороини) издадаше съ младоженикъ-тъ еднѣ дюла или нерандзи, послѣ майка ѝ я завождаше на лягло-то и пу кое-то имаше различни цвѣтове разпрѣснати. А призовани-ти родови и пріатели, като испяваха припевки-ти кои-то само за него вечаръ за младоженцы-ти бывахе да ся пеятъ, разиждаха са секи въ къщѣ-тъ си.

СВАДБИ-ТИ НА ВРАХМАНИ-ТИ.

Врахманите имаха обикновѣніе да кладѣтъ огнь между младоженикъ-тъ и булка-та за знакъ на всегдашенъ любовь, усвѣтъ това прихвѣряха презъ младуженикъ-тъ и булка-та копринянь ширить, кое-то знаменувахе неразделимото съединѣніе тѣхно, гуждаха помижду имъ и еднѣ нагнѣтъ дреха за знакъ че не са имали никакво средство.

Кинези-ти тѣй и Вудисти-ти правяха свадбити си също като че копуваха женети-си нѣ правяха ги съ великолепіе. Младоженикъ-тъ виждаше тогизъ булж-тъ когато я упредя му съ колж-тъ

въ едно затворено носило донасяха, подиръ коя-то множество челоуѣцы съ факліи запалени варвяха, а най напредъ съ музики различни ги водяха ду къщѣ-тъ на младоженикъ-тъ. А кога-то достигняха дума булка-та сѣ покланяше четирѣ пѣти на Богъ-тъ си Тіенъ и сетне влязваше въ голямъ-тъ за нея упрделена стая де-то като сложаха великолепенъ обѣдъ подиръ него свършаха свадбѣ-тъ.

СВАДБА-ТА НА ЯПОНЦИ-ТИ.

Младоженикъ-тъ и булка-та възлязваха; на една колѣ коя-то тегляха четирѣ волове и ги завозяха на чадъръ кого-то отваряха на някоя си могила само заради свадбѣ-тъ. Послѣ забираха да правятъ службѣ-тъ въ жертвенникъ-тъ на Богъ-тъ кого-то за свадби-ти почитаха; и я правяха съ кучишка главѣ за знакъ на въ-ра-та която са длѣжни да иматъ.

СВАДБИТИ КАКЪ СТАВАХА ВЪ КАБУЛЬ БЕЛУДЖЕСТАНЪ, И ПЕРСИЯ.

Тесъ народи са покланяха на огънь-тъ, и въздаваха голяма честь на свадби-ти, много отъ тяхъ згодяваха дѣцѣ-тъ си доде-то бѣха юще две годишни, нѣ не ги женяха преди да стѣпнатъ въ деветъ-тъ година. Преди да закачаха свадбѣ-тъ правяха различни причистениж-тъ, и като закачаха свадбѣ-тъ правяха великолепни собати. А благословеніе-то на свадби-ти си правяха като заседнаше слънце-то, и го повтаряха пу средъ нощъ. При това священникъ-тъ кой-то стоеше помежду сѣдове пълни съ уризъ и различни плодове прѣскаше отъ тяхъ пу глави-ти на младоженци-ти, като ги благославяше, за да са многочадни. А като сѣ привіяше нощъ-та младоженикъ-тъ васядаше на конь, а булка-та на кола и уби-

каляха градъ-тъ, подиръ кой-то варвяха сички-ти имъ родове и приятели съ факлій запалини въ рацете имъ и са провикваха съ различни гласове за знакъ на любовъ-тъ си. А най напредъ варвяха музики различни та ги водаха.

СВАДБА-ТА НА ЛАПОНИ-ТИ И САМОГЕДИ-ТИ

Теизи народи когато заправаха свадби-ти си приносяха жертва на Богови-ти на огнь-тъ главж отъ голѣмъ риба засукана съ чер а и жили Риннови (тоѡ 'Ρήνου) а булка-та стоеше помежду Богови-ти забулина съ кожа овча или Риннова и имаше отъ вратъ-тъ си провесини шесъ иконѣ които едвамъ можаше да ударжава. А послѣ като си свършаше священникъ-тъ благословеніе-то завращаха сж на кѣщж-тж си, а една бабичка земаше главж-тж на риба-та и преди тяхъ я заносяше на кѣщж-тж и я слагаше у предъ врата-та дете тѣя са стапкваше отъ множеството, и сетне я земаше бабичка-та и я хвѣряше въ огнь-тъ.

СВАДБАТА НА ОТЕЦДОТИ-ТИ

Младоженикъ-тъ сж мажеше съ лой волски и ржсяше телото си съ червентъ прахъ, предъ съборъ-тъ на множеството. А священникъ-тъ до когато имъ ющи читеше молитвити ржсяше не само младоженцы-ти нъ и сичкити кои-то са тамъ намираха съ някаква си вода коя-то ще докара гнусотж ако я поменеме — довица не можеше сж жени освенъ ако въспріемняше по напредъ да изгуби еднж часть отъ прѣстъ-тъ на дѣсната си ракъ.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ

ИЗЪ СБОРНИКЪ-ТЪ

на

ВАСИЛЯ БЕРОНА.

I

Фракнализе два гълаба
 Кацнали сѣ у момини,
 Малка мома по дворъ ходи
 По тирлички мешинини,
 По чорапци копринени.
 Съ една метла бусилькова,
 Тѣ си мите найни двори.
 Чи ѣ стѣнала малка мома
 Тѣ е грабнала тенку ситу
 Тѣ възлеси на чардаци позлатени
 На пѣрмаци посребрени
 Тѣ отвори хѣмбары-тѣ
 Тѣ си падне жедто жито
 Да си фѣрли на гълаби
 Отговарятъ гълаби-тѣ
 Войта тебе малка моме
 Тука ли е твой баща,
 Твойта майка
 Ни додохме да пытаме
 Даватъ ли та тѣзъ година
 Женятъ ли та до година
 Ний сме двама два галаба
 Два галаба двама братя
 Двама братя два близнака
 Ний додохме да тѣ ищемъ
 За царско и визирско момче
 Отговаря малка мома:
 Вой вий два гълаба
 Комъ кажете на царското момче

Не мѣ даватъ тѣзъ година
 Не мѣ женятъ до година
 Най мѣ даватъ тѣзъ ниделя.
 Чи фѣржнаха два гълаба
 Та въ Царьградъ отодоха:
 И в' царско момче думаха
 Намъ ни каза малка мома
 Ни ма даватъ тѣзъ година
 Ни ма женятъ до година
 Най мѣ даватъ тѣзъ видѣля
 И мѣ женятъ до-нидѣля.—

. . . . .
 . . . . .

II

Разболя ся назлѣмъ Зечка
 Тѣй боляла тѣй лѣжала
 Три години три мѣсѣца
 И тѣкмо три недѣли три дни
 Назлѣмъ Зечка тихумъ дума
 Мари мале, стара мале
 Азъ си лѣжа три години
 Три години, три мѣсѣца
 И такмо три недѣли три дни
 Какъ не речи; що ше ищешъ
 Що ше ядешъ молати ся.
 Изнеси ма на софата
 На софата подъ асмата
 Отвори ми чимширъ порти
 Пѣтъ да гледамъ кой минува
 Кой отходи, кой доходи.

Дано мине мойто либе
 Да го викамъ да си доиде
 Да му река да ми зѣмне
 Желта дюла царогражка
 Я неранза Дрянополска
 Бѣло грозди Казанлашку
 Казанлашку каданъ пармакъ,
 Тез' три пѣща да ги кусамъ
 И тутакси ще оздравявъ.
 Чи ѣ станала Зечкината
 Стара майка
 Та помети равно двори
 И нареди се столови
 И отвори чемширъ порти
 Изнесоха назламъ Зечка
 На софата подъ асмата
 Плът' гледала такмо три дна
 Такмо три дна и три нощи
 Ей чи доди Зечкинуту парву либе
 Расплакаса назламъ Зечка
 И съ плачъ нему тихумъ дума:
 Ой та тебе първо либе
 Не ли тебѣ доусидне
 Не ли тебѣ ти дожиде
 Като дѣжа три години
 Три години три мѣсяца
 И такмо три недѣли и три дна

Ты да додишь да попитаешь:
 Какво прави назламъ Зечка
 Какво яде какво пие.
 Ще ли можеш да оздравя.
 Моля ти са да ми купишь
 Желта дюла царогражка
 Я неранза дрянополска
 Бѣло грозди казанлашку
 Казанлашку каданъ пармакъ
 Тез' пѣща да ги кусамъ ще оздравявъ
 Чи си стана Зечкинуту парву либе
 Та намери желта дюла царогражка
 И неранза дрянополска
 Бѣло грозди казанлашку
 Казанлашку каданъ пармакъ
 Намери ги купи ѣ ги
 Дунеси ги дади ѣ ги
 Тя ги куса и привиса и попре са
 И повика стара майка
 И на нея тихумъ дума
 Мари мале стара мале
 Разведимъ изъ равно двори
 Да излязъ до чемширъ порти
 Плът' да видя ще оздравявъ
 Извели я до чемширъ порти
 Назламъ Зечка ся прекръсти
 И сама трагна та ся върна.

ИЗЪ СБОРНИКЪ-ТЪ

на

Ю. Н. ШИШКОВА.

III

Либе залибихъ (2)
 Отъ друго село (2)
 Либе хубаве, (2)

Либе гиздаво. (2)
 Че го проводихъ (2)
 Въ Туиджѣ за рибѣжъ (2)
 Туиджа притече (2)
 Либе завлече (2)

Че го нехвърли (2)
Подъ бръгъ на пѣськъ. (2)
Турци минахъ (2)
Не го видѣхъ; (2)
Гърци минахъ, (2)
Тѣ го видѣхъ. (2)
Та чи го зехъ (2)
И занесохъ (2)
На тѣхно село (2)
На-грьцко село (2)
Та го учажъ. (2)
Грьцки да дума (2)
Грьцки да ходи (2)
Грьцки да сѣдъ (2)
Грьцки да яде (2)
Грьцки да лѣгъ (2)
Грьцки да піе. (2)

IV

Залибилъ Стоянъ три момъ.
Три момъ отъ три касъби
И три-тѣ попки дѣщери.
Първа-та отъ Цари-града;
Та му се хаберь провожда;
Дѣ да е Стоянъ да дойди,
Мажко съмъ дѣте родила.
Втора-та отъ Видинъ-града;
Тя му се хаберь провожда;
Дѣ да е Стоянъ да дойде
Че му е лозье родило,
Всѣка лозица по ведро.
Пажъ винянка-та двѣ ведра.
Третя-та отъ Овчеръ-поле;
Тя му хаберь провожда;
Дѣ да е Стоянъ да дойде:
Стадо-то му се разбагне,
Всѣка овчица по двѣйки.
Стоянъ мамъ си думаше:
Майноле стара майноле?
Макаръ да ми си машиха,
Ала шѣ да ти попитамъ,
Наука да ми научишъ.

За койжъ нинѣ да идъ?
Да ли тѣзъ, шо е съ дѣте-то,
Или тѣзъ, шо е съ лозье-то,
Или тѣзъ, шо е съ стадо-то?—
Мама-Стояну думаше:
Стоене, сынко-Стоене.
Стадо са, сынко, завѣжда
Лозе са, сынко, насажда;
Дѣте са мѣчно отхраня.—

V

ИВАНЪ И МАРИНКА.

Ибилъ са Иванъ съ Маринка
Отъ малки чакъ до голѣми;
Вѣржъ сжъ клѣтвъ стрували,
Който са напредъ ожени,
Костъ-та му мира да нема
И душа-та му спасенье.
Иванъ имъ хитро-испытва
Маринке либе, Маринке
Дай рѣжъ, либе прошавай
Азъ шѣ на Сливенъ да идъ,
На Сливенъ на панаира
Да сглѣдвамъ момъ Сливненкъ.
Че сжъ Сливненки работни,
Та такатъ, Душо, губери,
губери айлбадиени
Съ турунджияни кинари,
Маринка дума Иванчу;
Иванчо, либе Иванчо
Добъръ е Господъ за мене
И азъ не шѣ останъ.
Съ мой-тжъ хубость хубавъ,
Съ мой-тжъ пустъ работъ;
Ала (но) дѣ ти оставятъ, Иванчо,
Онѣ-зи вѣрни приказки!
Вода-та ли ги занесе,
Вѣтера ли ги завѣя?—
Днеска си Иванъ замина
На Сливенъ на панаира,
Утрѣ са годи Маринки
За едно момче гражданче,
За едикъ попска унука.

И поиска и чорбаджискъ,
Туку са гудежъ вдигнали
Ей го Иванчо, че иде,
И ся ясно провикна:
« Кѣта му душа проклѣта,
» Който са съ либе шегува?»
До катъ издума Иванчо тѣ-зъ думи
И са отъ душъ отдѣли.—

VI

ПЕНКА.

Мама Пенка сърди, гади,
Сърди гади, очи вади
Ле-ле Пено ты червено,
Червентъ Алентъ, моравъ бужуръ.
Разсърди ся бѣла Пена,
Че отиде въ градинчицъ
Да си пои дрѣбно цвѣтье,
Дрѣбно цвѣтье—ранъ-босилякъ.
Дѣ поила, тамъ заспаа.

Турна глава подъ грандафилъ
Мѣтва рѣще въ карамфилъ
Прострѣ крака въ ранъ-босилякъ
Избило ѣхъ лѣтна роса—
Лѣтна роса гираньова
Като лѣтно лѣдениче
Дѣ са ѣ зело лудо младо
Та прѣскочи въ градинчицъ.
Сѣднало е при бѣла Пена,
Та са чуди и са май,
Да ли Пенка да сабуди,
Или Пенка да цѣлуни,
Или въ пазвѣ да ѣ брѣкни,
Да извади двѣ ябълки,
Двѣ ябълки жоровенки,
Ни съ рѣжъ похващаны
Ни на пазаръ изважданы.
Дѣ са ѣ зело дрѣбентъ дѣждецъ,
Чи събуди бѣлж Пенжъ,
Та распѣди лудо младо!

Съвременна лѣтопись.

Нужно ли ѣе да доказваме, че общый-тъ енттересъ на чловѣчество-то трѣба да стои по високо отъ частный-тъ енттересъ на ко-го да ѣе чловѣкъ или на кой да ѣе народъ?

кораби-ты кои-то отхождѣтъ изъ Европѣ въ Индиѣ дѣжны сѣ да обыкалѣтъ покрай Африкѣ много хилѣды мили и да теглѣтъ голѣми нужди и голѣми опасности и много отъ тѣхъ загыновѣтъ въ пѣтъ-тъ.

За това колко да ѣе по дѣгъ, по скѣпъ, по тежѣкъ пѣтъ прѣзъ Суецъ, то трѣба да ся придпочте само защо-то ѣе по безопасно за чловѣческий-тъ животъ. Нѣ ако бы той да ѣе и по кѣсъ и по легкъ и по вѣренъ и по прибыточенъ, то кой бы сѣ замислилъ да го одобри?

Прѣзъ тѣе дене въ Английскый-тъ Парламентъ станѣ рѣчь за прорѣзване-то на Суецкый-тъ прѣшеекъ, коѣ-то ще съедини Средиземно-то, Адриатическо-то и Черно-то море съ Индийско-то море, и Английскый-тъ Парламентъ не одобри това съединение отъ коѣ-то цѣль свѣтъ чѣка голѣмѣ ползѣ. Нѣ рано или кѣсно тойзи въпросъ ще ся разрѣши и безъ Англиѣ.

Нѣ тука неволно ся ражда въпросъ ще ли има Европа-та средства за да исплѣни това прѣдприѣтие, за коѣ-то споредъ смѣтѣтъ ще потрѣбова капиталъ до 160 мил. фр. Ако прибавимъ още непрѣдвидни разносѣки и лихвѣ на капиталъ, то таѣа смѣта може да порасте до 200 мил. фр. Ще достигне ли Европѣскый-тъ капи-

таля, ако бы да потрѣбова 250 или 300 мил. фр.

Отъ 1830 год. Европа ся је рѣшила да прави желѣзни пѣтища и въ 28 год. провела тыя пѣтища на 4,000 чяса, и на тѣхъ је разнесла повече отъ 12,000 мил. фр.

Съ тыя 12,000 милиона фр. Европа могла бы да направи

60 Суецкы каналы по 200 мил. фр.

48 — — — — 250 — —

40 — — — — 300 — —

37 — — — — 400 — —

Ето най ясны доказателства че Европа ще найде средства за това предприатиѣ, колко-то и да порасте смѣка-та.

Ще дойде врѣмя, кога и оныѣ нации, кои-то не стоѣтъ на пръвѣй-тъ редъ въ просвѣщеніе-то ще познаѣтъ колко не је права и законна прѣграда-та, коѣ-то туря Англія-та за да възбрани Канализациѣ-тъ на Суецкѣй-тъ прѣшеекъ и това врѣмя ще дойде скоро надѣваемы ся.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Догдѣ Парижскы-ти Конференции не дадѣтъ окончателно рѣшеніе на вѣсточный-тъ въпросъ до тогы нѣма отъ кждѣ да почерпнемъ достовѣрни извѣстія за тыя важни въпроси. Въ Европейскы-ти Вѣстници много баѣтъ, нѣ малко нахождамы, достовѣрни и положительни извѣстія, тамъ срѣщамы, много противорѣчія, и прѣпирание на разни партии. Турскы-те дѣла привлѣкѣтъ общо-то вниманіе, нѣ мы ще поговоримъ за тѣхъ кога дойде врѣмя, а сега можемъ само да забѣлѣжимъ че Европейскы-ти дръжавы, кои-то ся сѣ наѣли да устрѣжѣтъ Европейскѣй-тъ миръ не могатъ да ся сгласѣтъ всѣка једна отъ тѣхъ иска да опазе свои-ти ентѣресы, и ако бы това расположеніе да ся продѣлжи, то тѣхно-то съдѣѣ-

ствиіе повече ще прилича на антагонизмъ, нежели на съдружно посредничество. И Англія, коіа-то противудѣйствова най много на Французскъ-тъ политикъ не може да ся успокои, като вижда че Французска-та флота отъ день на день ся умножава. Наполеонъ полека лека създаде въ Франціѣ таквъ морскъ силъ, коіа-то ако не надминува, то не остава по долу отъ Английскъ-тъ. Франціа има сега 60-70 голѣми кораби освѣнь малкы-ти и матроси-ти много по лесно ся набирѣтъ въ Франціѣ нежели въ Англиѣ.

Мы приведохмы това сравненіе на морскъ-тъ силъ на двѣ-ти дръжави, защо-то мыслимъ че въ това ся крѣятъ причини-ти на разни явленія, кои-то въ сегашно-то врѣмя ся показвѣтъ тъмни. Така на примѣръ въ Англиѣ подрѣжа ся непрѣстанно раздраженіе противъ Наполеона. А Франціа, напротивъ показва ся кротка и Правительство-то ся поддава. Въ Лондрѣ крѣщѣтъ и не ся чува друго освѣнь хулъ за Франціѣ и за нейно-то Правительство, а въ Парижъ млѣчатъ и ся готвѣтъ, усилила ся ѣе работа-та и въ Гавръ и въ Бресль и въ Тулонъ. И ни въ Парижъ ни въ Лондрѣ никой неврѣва че сръдечный-тъ сюзъ, за кой-то толкосъ голѣми речи ся говорѣахъ прѣди три години ѣе възможенъ да ся продлѣжи. Всичко това прѣдвѣщава, че рано или късно неизбѣжно ще ся срѣщнатъ.

Мы смы споменували за несогласіе-то поиѣжду Англиѣ и Америкъ, коіе-то още повече ся ѣе усилило въ послѣдне-то врѣмя, нъ положеніе-то на това дѣло не ся ѣе още разіаснило за да можемъ да го оцѣнимъ правилно за това оставямы сужденіе-то на той-зи въпросъ до другъй пѣтъ.

А колко-то за вѣтрѣшніѣ-тъ политикъ на Англиѣ или да речемъ по право за положеніе-то на сегашно-то министерство Дербі, то отъ день на день по ся укрѣпява и какъ-то ся вижда ще ся удръжи догдѣ ся събере до година парламентъ-тъ, защо-то всички-ты по важны въпросы въ сегашно-то събрание сѣ рѣшены. Остава

още іединъ камъкъ, ако го прѣскочи и ніего, то нѣма вече съ какво да ся спажне. Той-зи камъкъ іе въпросъ-тъ за Евреи-ти да ся допуняжтъ въ Парламентъ-тъ. Вѣстникъ Morning Advertiser извѣщава, и той-зи въпросъ іе вече съгласенъ.

Остъ — Индиѣ и вѣстникъ Bombay Times пише че Индийци-ты кои-то бѣхж испждени отъ Барельи събиржтъ ся въ Аудъ. Серъ К. Кампбелъ съіединилъ ся съ Генерала Валполіа. Генералъ Сугардъ отишелъ да гони Керъ-Сила, нъ не може да го стигне. Войска-та на всждѣ іе изморена и число-то ѣ отъ день на день умалява.

Въ Россіѣ-тж сичкы-ты вѣстници ся плнѣжтъ съ мѣры-ты, кои-то приіема правителство-то за освобождениіе-то на робство-то, и за той-зи прѣдметъ само издавжтъ ся много періодическы списаниіа. Нъ не мало залѣгжтъ за развитиіе-то на трѣговиѣ-тж и промышленность-тж. Всѣкий день ся устроіавжтъ новы трѣговскы съдружества, не можемъ да не внесемъ въ нашій-тъ дневникъ и іеднж финансовж мѣрж коіа-то приіе правителство-то за да подрѣжи курсъ-тъ на монетж-тж си. Съ Императорскы указъ Министерство-то на Финанси-ти събра отъ обращеніе-то и истреби хартии (кайма-та) на 60 милиона карбовни, кои-то бѣхж пунжти въ обращеніе въ врѣмя-то на послѣднѣ-тж войнж. Таіа мѣра не останж безъ вліанііе и на мѣнилный-тъ курсъ въ чужестрани-ти борси.

ТРѢГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ

Нѣмамы друго що да забѣлѣжимъ днесъ въ нашій-тъ дневникъ, освѣнь да повторимъ че така ся носи дума че Правителство-то на Высокож-тж Портж ще заіемне отъ Ротшильда пари за да подрѣжи курсъ тж си, и таіа новина оживила малко трѣговиѣ-тж, нъ не іе само Турціа и Цариградъ що теглѣжтъ сега отъ бездѣйствиіе-то на трѣговиѣ-тж, на това бездѣйствиіе ся плаче цѣль свѣтъ.

Въ Англії ся употрѣбляють намѣсто монетъ особени записи кои-то ся наричѣтъ чеки (chec-books) кои-то сж достойны за забѣлѣжаніе и за кои-то не считама неуиѣстно да кажемъ и нѣ-колко думи: Всѣка тръговска къща, голѣма или малка, всѣкий фабри-кантъ и тръговецъ избирѣтъ си по іединъ банкъ, въ кой-то внасятъ по іединъ суммъ: въ Англійскій-тъ банкъ не по малко отъ 500 лири стерл. въ другы ти банкове не по малко отъ 100 л. с. При внасяніе-то дава ся всѣкому по двѣ книжици. На іединъ-тъ ся бѣлѣжи имя-то, занаятъ-тъ, жилище-то и сумма-та, коѣ-то іе вне-сълъ, и коѣ-то ся записова на лѣвж-тъ странъ въ вѣрж-тъ, гдѣ-то ся записовѣтъ и другы-ти сумми кои-то подиръ внася, и на дѣс-но въ задлѣженіе-то записова ся сумма-та, коѣ-то му ся плаща. Втора-та книжка не іе друго освѣнь листа на кои-то іе напечатанъ ордеръ или запоѣдъ да ся плати по нѣіж колко-то ся внася, оставено іе мѣсто за да ся напише сумма-та и имя-то, кому ся дава и да ся подпише, кой-то іж дава. Тыѣа листа ся наричѣтъ чеки и съ тѣхъ ся плаща всичко, като съ чисти пари; и не само помежду тръ-говци-ти ся приѣмѣтъ тѣ, нѣ и адвокаты, и лѣкари и занаятлии, никой не плаща за какво да іе освѣнь съ тыѣа записи кои-то по-ченовѣтъ отъ 25 шилини и ся вѣскачувѣтъ до голѣми сумми. Освѣнь що олеснявѣтъ разплащаніе-то, тыѣа записи прѣдставиѣтъ още и другъ полжъ, избавиѣтъ чловѣка отъ нуждъ да дръжи у дома си пари, а чеки-ти безъ подписъ нѣмѣтъ никакво значеніе.

Кога задлѣженіе-то и вѣра-та въ іединъ-тъ книжкъ ся урав-ниѣтъ то листа-та на вторъ-тъ не ся приѣмѣтъ вече въ банкъ-тъ, освѣнь ако има тръговецъ-тъ кой-то дава записи-ти кредитъ въ банкъ-тъ. Нѣ за да не бы да ся повреди кредитъ-тъ кога банкъ-тъ не-приѣме чекъ, защо-то може по нѣкогы и отъ погрѣшкѣ въ балансъ-тъ да даде нѣкой чекъ кога нѣма вече пари въ банкъ-тъ то употрѣ-блявѣтъ разни форми за отказъ:

1) на чекъ-тъ банкъ-тъ пише N. 3. (Not sufficient) не стига
2) (Refer to the et drawer) да ся попыта вносителъ-тъ, 3) Effects not
cleared (не је внесена сума) и тыя чеки ся исплащятъ на второй-тъ
день, 4) No effects (нѣма пари), ще рече че нѣма вече кредитъ, 5) Order
not to pay (заповѣдано је да ся не плаща) ще рече, че чекъ-тъ је
незаконно придобитъ, 6) Account closed (сметки-ти заключени) ще
рече че банкъ-тъ неже вече да има дѣла съ издатель-тъ.

Съ тѣхъ простъ система, купуваніе, продаваніе, заѣмъ, распла-
щаніе всичко ся олеснява въ зиманіе-даваніе-то.

Остава още да забѣлимъ, че кога всичка-та сума надми-
нува 100 л. ст. то банкъ-тъ плаща лихвъ, споредъ потребности-
ти на трѣговникъ-тъ и споредъ лихвъ-тъ, кой-то плаща Английскій-
тъ банкъ отъ 6. 7. 8. % и до 2%.

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ.

Въ Россіи-тъ отъ какъ ся даде по голѣмъ свободѣ на пе-
чатъ-тъ всѣмъ день ся умножавтъ періодическы-ти списанія.
Помежду кои-то най достойни за забѣлжваніе сѣ вѣстници-ты за
въспитаніе-то: Журналъ для воспитаніи, Педагогическій вѣстникъ. И
освѣтъ тыя спеціальни изданія всичкы-ты други вѣстници съдрѣ-
жѣтъ статьи за въспитаніе-то. Морской сборникъ прѣвъ възбуди
той-зи въпросъ за въспитаніе-то, и мы ще прѣдложимъ на наши-
ти читатели, що-то найдѣтъ прилично за насъ, а сега само пока-
звамы на наши-ти въспитатели и педагогы, ако пожелаѣтъ, отъ
къдѣ могатъ да почерпнѣтъ много добри нѣща.

ОБЩИЙ ДНЕВНИКЪ.

На 1824 години по желѣзни-ти пѣтища още не бѣхъ до-
стигнали до голѣмъ скоростъ, въ іединъ часъ проминувахъ толкъсь,
колко-то ся минуване съ конь въ два часа. Отъ 1829 год. по-

чижжъ по скоричко да врьвжтъ, въ іединъ часъ земажъ три часа пжтъ. На 1831 год. пръвый-тъ локомотивъ взе въ іединъ часъ $6\frac{1}{2}$ часа пжтъ и отъ тогы все ся іе усиливала скоростъ-та, а днесъ земажтъ локомотивы-ти въ іединъ часъ 30 часа пжтъ.

Носи ся слухъ, че Английско-то адмиралтейство іе поченжло да устрои корабъ кой-то іе назначенъ да дѣйствова съ ударъ-тъ си. Носъ-тъ, на тойзи корабъ ще бжде остръ и окованъ съ желѣза а скоростъ-та му ще бжде голѣма и като налѣти на другой корабъ, ще го пробіе и ще го потопа въ мигъ.

Въ Голландиѣ, малкъ дръжавъ съ три милиона жители, отъ 1848—1856 год. издавахъ ся по 1800 сочинениѣ въ годинѣ-тъ. Въ 1856 год. издадохъ ся 1859 нови сочинениѣ, кои-то ся рас-предѣлятъ по съдержаниѣ-то: на Богословскы 349, Философиѣ и Историѣ книжевнѣ 265, Учебни книги 188, политико—экономи-ческы 138, Историческы 112, Естествени науки 52, Математическы 25; законовѣдениѣ 48; метафизическы 17. Книгы за четаніе разни 142,523. Вѣстници 150, Періодическы сборници 60, Въ странѣ-тъ има 200 Книгопродавци и издатели, 289 Книгопечатници и 134 Фабрики Книжни.

Желѣзни пжтица въ Англиѣ. Пръвый-тъ Желѣзный пжтъ (отъ Ливерпулъ въ Манчестеръ) открь ся на 1830. На 1831 год. желѣз-ный-тъ пжтъ ся продлжи на 12 часа, на 1841 на 40 часа, на 1847 на 1000 ч. А сега има до 4000 часа, кои-то донасятъ доходъ въ годинѣ-тъ 750,000,000 франкы.

М Ъ С Я Ц О С Л О В Ъ .

за

1859,

Пространенъ, сирѣчь какъвъ-то Българска-та Книж-
ница го е прѣдначрѣтала да става всѣка година, хванъ
да ся печати. Настоятелство-то прие за него нѣколко
материялъ, нъ зацо-то жселае да го направи за да хва-
не мѣсто и за 1858, по коѣ-то не пристигнъ да из-
даде такъвъ, за това моли наши-ти родолюбиви учени
да ся потрудѣтъ да напишѣтъ по нѣщо оригинално за
да ся помѣсти у този общеполезенъ Мѣсяцослвъ. Освѣнь
това Настоятелство-то моли вѣнкашни-ти настоятел-
ства на Българскѣ-тѣ Книжници да му прѣдизвѣстѣтъ до
колко Мѣсяцослова могатъ ся распоряди освѣнь онѣзи
вдѣ-то ще ся дадѣтъ безъ заплатѣ на помощници-ти на
Книжници-тѣ.

Цариградъ

НАСТОЯТЕЛСТВО-ТО

1858. 15 Іулія.

на

БЪЛГАРСКѢ-ТѢ КНИЖНИЦѢ.

**Подписка-та за спомоществование-
то на Български-ти Книжици и
на Българ. Книжнинѣ приѣма ся
отъ тыѣ лица:**

Отъ Настоѣатели-ти на БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ
Г. Г. К. Мариновича и К. В. Славчевича въ Цариградѣ.

Отъ Г. Пантели Х. Г. Кесимова въ Трново.

» » Т. Х. Бойчова въ Шуменѣ.

» » Братѣи Х. Петкови въ Русчукъ.

» » Сав. І. Гамзовенова въ Видинѣ.

» » Радѣ Теодорова въ Силистрѣ.

» » Братѣи Георгиевичъ въ Варна.

» » А. Н. Каракашъ въ Свищовѣ.

» » Димитра Трайкова въ София.

» » Господина Данчева въ Сливенѣ.

» » Ст. Арпаудова и сынъ въ Габрово.

» » Георги Карловскій въ Тулча.

» » Нешия Х. Матеѣва въ Едрене.

» » Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивѣ.

» » Ст. Груйоглу въ Кжзашъ.

» » Иванча Стоѣанова въ Ескы-Зааръ.

» » Христоула Чорбаджи въ Хаской.

» » Д. Х. Тулева въ Калюферъ.

» » Братѣи Х. Гюрови въ Самоковѣ.

» » Дим. Янакиѣва въ Дупница.

» » Кара-Никола Ангелова въ Т. Пазарджикъ.

» » К. Фотинова въ Смирнѣ.

» » Хр. Георгиева въ Букурешъ.

» » Мих. Поповича въ Ибраила.

» » М. и А. Авраамовича въ Гюргево.

» » Евлогѣи Георгиева въ Галацъ.

» » Отца Архимандрита Наѣанѣи Стоѣановича Начи-
лика на Добровецкѣи-тъ мѣнастирь въ Яшь.

» » Г. Шопова въ Измаилъ.

» » Николаѣи Хр. Палаузова и Ст. Топковича въ Одессѣ.

» » Ат. Михайлова въ Виѣниѣ.